

«ҚазТрансОйл» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

EY

**Building a better
working world**

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3-4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	5-6
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	7
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	8-72

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне және «ҚазТрансОйл» АҚ-ның Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ мен оның еншілес үйымдарының (бұдан әрі «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХКЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негізdemе ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстіде көлтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Негізгі құралдардың әділ құны

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Топ активтерінің елеулі бөлігін құрайды.

Топтың негізгі құралдары Топтың есеп саясатына сәйкес қайта бағалау күнінен кейін танылған жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған залалды шегеріле отырып, әділ құн бойынша көрсетіледі. Эр есеп беру күніне Топ негізгі құралдардың әділ құны олардың баланстық құнынан қаншалықты ерекшеленетінін талдайды.

Магистральді Водоводтың негізгі құралдарынан басқа мамандандырылған активтердің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы активтердің күншін болашак ақша ағындарының дисконтталған құнын анықтайды.

Магистральді Водоводтың мамандандырылған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы активтердің қалпына келтіру құнын анықтайды.

Мамандандырылмаған активтердің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Топ басшылығы ұқсас активтердің нарықтық бағаларын анықтайды.

Негізгі құралдардың баланстық құнының елеулігіне және басшылықтың негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау кезінде кәсіби пайымдаулар мен

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Біз Топ басшылығынан негізгі құралдардың әділ құнындағы ықтимал өзгерістеріне талдау алдық.

Негізгі құралдарды пайдаланудан түсетін болжамды ақша ағындарының дисконтталған құнын талдау кезінде біз басшылық пайдаланған деректерді Топтың соңғы бизнес жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылған болжамдарды бағалап, оларды тарихи деректермен салыстырдық. Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындарын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Біз болашақ ақша ағындарының құнын есептеудің математикалық дәлдігін тексердік. Индексацияны пайдалана отырып қайта бағаланған активтер үшін біз индекстердің есептеулерін бағаладық және әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылған индекстерді қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Ұқсас активтердің нарықтық бағаларын талдау кезінде біз басшылық қолданған бағаларды ұқсас позициялар бойынша нарықтық деректермен салыстырдық. Активтердің қалпына келтіру құнын қарастыру кезінде біз баға индексіне қатысты болжамдарды талдадық және құрылыш-монтаж жұмыстарына қатысты баға индексіне қолда бар ақпаратты пайдалана

бағалаулардың маңызды қолданылуына байланысты, бұл аудит мәселелерінің ең маңыздысы болып табылады.
Негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 5-ескертпесінде ашылып көрсетілді.

отырып, қалпына келтіру құнын қайта есептедік.

Біз активтердің қалпына келтіру құны мен жинақталған амортизация есептеулерінің математикалық дәлдігін тексердік.

Топтың 2021 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың 2021 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. 2021 жылдық есеп бізге осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін беріледі деп күтілуде.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа тараlmайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымы ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндеттіміз бізге қол жетімді болған кезде жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкесіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бүрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады. Егер біз жүргізген жұмыс негізінде біз осындай басқа ақпараттың елеулі бүрмалануы бар деген қорытындыға келсек, біз бұл факт туралы хабарлауға міндеттіміз. Бізде ондай фактілер туралы мәлімет жоқ.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бүрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жағластыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитеті Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымыды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымыды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адапт емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адапт емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негізде аудиттің ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адапт емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, ейткені адапт емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында адапт, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізделілігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтартылған күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырымға келетін болсак, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептіліктің тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;

- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және аудиттің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді немесе қабылданған сақтық шараларын жою үшін қабылданған іс-шаралартуралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаімьыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыбым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Building a better
working world

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебінің шығуына себепкер болған аудитті жүргізуге жауапты жетекші -Адиль Сыздыков.

„Эрнест энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздыков
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ 0000172 біліктілік күелігі

050060, Алматы қ., Қазақстан
Әл-Фараби даңғылы, 77/7,

2022 жылғы 05 наурыз

Рустамжан Саттаров
«Эрнест энд Янг» ЖШС тұ
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мын төңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсанға	2020 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	6	803.073.178	667.480.058
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	7	1.111.472	2.547.819
Материалдық емес активтер	8	7.352.234	7.167.364
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	74.096.113	63.422.815
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	6.443.725	74.922
Өтелуге жататын ҚҚС	14	4.356.465	2.047.148
Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	12	913.384	983.401
Банк салымдары	16	1.424.328	3.569.402
Облигацияларға инвестициялар	19	—	913.746
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	35	2.254.677	—
Өзге де ұзақ мерзімді активтер		93.701	90.917
		901.119.277	748.297.592
Қысқа мерзімді активтер			
Қорлар	11	8.141.938	8.234.956
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	7.143.184	4.266.802
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	414.279	724.318
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.777.447	1.350.911
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	8.149.910	8.014.017
Өзге де қысқа мерзімді активтер	15	5.896.254	8.285.445
Банк салымдары	16	8.665.145	27.342.909
Облигацияларға инвестициялар	19	753.707	—
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	40.498.972	52.014.612
		81.440.836	110.233.970
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	602.408	630.839
		82.043.244	110.864.809
Активтер жиыны		983.162.521	859.162.401

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАГДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсанға	2020 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	20	61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	20	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	20	285.685.165	221.632.815
Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв	20	40.632.765	38.325.342
Капиталдың өзге де резервтері	20	(4.310.257)	(5.999.468)
Үлестірілмеген пайда		353.172.325	336.631.554
Меншікті капитал жиыны		737.108.016	652.518.261
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	21	21.433.483	21.559.008
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	35	81.019.373	62.221.923
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша міндеттемелерге резерв	26	34.547.151	33.688.837
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер	22	30.179.505	8.693.200
Жалдау бойынша міндеттемелер	24	267.714	1.415.473
		167.447.226	127.578.441
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлімі	21	722.893	693.235
Теленуге жататын табыс салығы		1.129.157	1.057.326
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	23	20.020.122	22.352.736
Жалдау бойынша міндеттемелер	24	1.393.200	1.994.823
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер	22	21.850.025	21.470.201
Төлемге өзге де салықтар	25	6.191.424	5.418.739
Резервтер	26	1.441.364	1.269.350
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер	27	25.859.094	24.809.289
		78.607.279	79.065.699
Міндеттемелер жиыны		246.054.505	206.644.140
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		983.162.521	859.162.401
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	20	1.897	1.678

2022 жылғы 5 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

T.N. Kурманбаев

Бас бухгалтер

M.K. Сармагимбетова

Esen саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мын өткізгендегі	Ескертпеле	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2021 жылғы	2020 жылғы
Тұсім	28	238.176.116	235.222.082
Өткізмінің өзіндік құны	29	(173.246.278)	(163.016.593)
Жалпы пайда		64.929.838	72.205.489
Жалпы және әкімшілік шығыстар	30	(15.549.677)	(16.614.132)
Өзге де операциялық кірістер	31	3.095.309	3.182.010
Өзге де операциялық шығыстар	32	(1.262.616)	(3.603.608)
Операциялық пайда		51.212.854	55.169.759
Бағамдық айырмадан болған (залал)/кіріс, нетто		(88.376)	4.910.340
Қаржылық кірістер	33	3.201.187	3.054.504
Қаржылық шығындар	34	(4.116.159)	(3.775.306)
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың кірісіндегі улесі	9	12.788.333	9.730.312
Салық салғанға дейінгі пайда		62.997.839	69.089.609
Табыс салығы бойынша шығыстар	35	(12.390.832)	(13.135.711)
Есепті жылдағы таза пайда		50.607.007	55.953.898
Акцияға пайда (тенгемен)	20	132	145

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛГАН ЕСЕП (жалғасы)

Мын төңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	2021 жылғы	2020 жылғы
Өзге де жиынтық кіріс/(запал)				
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жататын өзге де жиынтық кіріс				
Топтың шетел бөлімшелерінің есептілігін қайта есептей кезіндегі бағамдық айырмашылық		2.307.423	588.033	
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жататын таза өзге де жиынтық кіріс		2.307.423	588.033	
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс/(запал)				
Топтың негізгі құралдарының құнсыздандыру және қайта бағалануы, нетто	6	101.153.661	(65.719.882)	
Табыс салығының әсері	35	(20.230.732)	13.143.976	
		80.922.929	(52.575.906)	
Топ бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу бойынша міндеттемелер резервін қалпына келтіру/(есептей)	26	185.471	(4.516.118)	
Табыс салығының әсері	35	(37.094)	903.224	
		148.377	(3.612.894)	
Бірлескен бақылаудағы кесіпорындар бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеу резервін есептей		(392.854)	(1.652.105)	
Табыс салығының әсері		78.571	330.421	
	9	(314.283)	(1.321.684)	
Топ қызметкерлеріне сыйақылар бойынша актуарлық кірістер/(запалдар)	21	1.737.723	(4.220.893)	
Табыс салығының әсері	35	(47.760)	116.009	
		1.689.963	(4.104.884)	
Бірлескен бақылаудағы кесіпорынның қызметкерлеріне сыйақылар бойынша актуарлық залалдар		(940)	(1.440)	
Табыс салығының әсері		188	288	
	9	(752)	(1.152)	
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын таза өзге де жиынтық кіріс/(запал)		82.446.234	(61.616.520)	
Салықтарды шегергендеңгі өзге де жиынтық кіріс/(запал) жиыны		84.753.657	(61.028.487)	
Есепті жылға салықтарды шегергендеңгі жиынтық кіріс/(запал) жиыны		135.360.664	(5.074.589)	

2022 жылғы 5 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді:

Бас директор (Баскарма төрағасы)

T.N. Күрманбаев

Бас бухгалтер

M.K. Сармагамбетова

Есеп саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың тәңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2021 жылғы	2020 жылғы
Операциялық қызметтөн түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		62.997.839	69.089.609
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	29, 30	53.658.036	54.791.095
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	9	(12.788.333)	(9.730.312)
Қаржы шығындар	34	4.116.159	3.775.306
Қаржы кірістер	33	(3.201.187)	(3.054.504)
Болашақ кезеңдегі кірістердің амортизациясы	22, 31	(1.667.283)	(267.758)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелерді бағалауды қалпына келтіру және қайта қараяу, нетто	31	(1.528.063)	(1.112.046)
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы және еткен кезеңдердегі қызметтер құны	29, 30	982.173	1.023.026
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залап, нетто	32	440.587	118.644
Өзге де қысқа мерзімді резервтерді есептеу, нетто	29, 30, 31, 32	354.482	1.021.404
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын есептеу / (қалпына келтіру), нетто	31, 32	336.434	(14.020)
Қорларды кіріске алудан кірістер	31	(182.492)	(8.512)
Бағамдық айырмадан болған залап/(кіріс), нетто		88.376	(4.910.340)
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	30, 32	74.466	2.024.266
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуынан болған кіріс, нетто	31	(46.677)	(63.446)
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто	30	27.052	289.261
Актуарлық залалдар	32	20.748	188.150
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	32	7.942	232.631
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу	30	2.243	177.757
Өзге де		79.530	(19.982)
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтөн түскен ақша ағындары		103.772.032	113.550.229
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаю			
Қорлар		989.971	(3.352.128)
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		(2.684.856)	1.534.858
Жеткізушилерге берілген алғытөлемдер		323.595	542.323
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(1.841.880)	(3.073.474)
Өзге де қысқа мерзімді активтер		2.355.460	(1.377.045)
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаю)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		438.924	1.510.905
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер		(2.034.063)	2.320.518
Төлемге өзге де салықтар		310.394	(166.796)
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		(968.596)	(1.782.731)
Операциялық қызметтөн түскен ақша ағындары		100.660.981	109.706.659
Төленген табыс салығы		(16.170.464)	(16.528.263)
Алынған пайыздар		2.486.301	2.326.147
Операциялық қызметтөн түскен таза ақша ағындары		86.976.818	95.504.543

Esen саясаты және 8-72 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
(жалғасы)**

<u>Мың төңгөмен</u>	<u>Ескертпе</u>	<u>31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін</u>	<u>2021 жылғы</u>	<u>2020 жылғы</u>
Инвестициялық қызметтегі ақша ағындары				
Негізгі құрапдарды мен материалдық емес активтерді сатып алу		(69.751.893)	(41.831.440)	
Банк салымдарын орналастыру		(30.111.954)	(37.281.605)	
Банк салымдарын алу		51.499.583	56.416.891	
Бірлескен бақылаудағы көсіпорыннан түскен дивидендтер	9	1.800.000	-	
Негізгі құрапдарды және сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсім		412.935	218.487	
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	19	182.430	227.749	
Бірлескен бақылаудағы көсіпорынның жарғылық капиталына салымдар	37	-	(5.000.000)	
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(45.968.899)	(27.249.918)	
Қаржылық қызметтегі ақша ағындары				
Төленген дивидендтер	20	(50.770.909)	(45.386.116)	
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	24	(2.031.517)	(2.047.939)	
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(52.802.426)	(47.434.055)	
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		(11.794.507)	20.820.570	
Таза бағамдық айырма		279.916	2.534.462	
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтің өзгерістері	17	(1.049)	10.489	
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		52.014.612	28.649.091	
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	40.498.972	52.014.612	

2022 жылғы 5 наурызда кол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

T.N. Күрманбаев

Бас бухгалтер

M.K. Сармасамбетова

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Акционер- лерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Есептілік валютасын қайта есептей бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Улестірілме- ген пайда	Жиыны
Жарғылық капитал					
Мын тенгемен					
2020 жылғы 31 жетекшісінде	61.937.567	(9.549)	221.632.815	38.325.342	(5.999.468)
Кезеңдегі таза пайда	-	-	-	-	50.607.007
Өзге де жиынтық кіріс	-	80.757.023	2.307.423	1.689.211	-
Кезеңдегі жиынтық кіріс жиыны	-	-	80.757.023	2.307.423	1.689.211
Кайта бағаланған негізгі құрапдардың амортизациясы	-	-	(16.704.673)	-	16.704.673
Дивидендтер (20-еекерлік)	-	-	-	-	(50.770.909)
2021 жылғы 31 жетекшісінде	61.937.567	(9.549)	285.685.165	40.632.765	(4.310.257)
2019 жылғы 31 жетекшісінде	61.937.567	(9.549)	299.585.499	37.737.309	(1.893.432)
Кезеңдегі таза пайда	-	-	-	-	55.953.898
Өзге де жиынтық залап	-	(57.510.484)	588.033	(4.106.036)	-
Кезеңдегі жиынтық залап жиыны	-	-	(57.510.484)	588.033	(4.106.036)
Кайта бағаланған негізгі құрапдардың амортизациясы	-	-	(20.442.200)	-	20.442.200
Дивидендтер (20-еекерлік)	-	-	-	-	(45.386.116)
2020 жылғы 31 жетекшісінде	61.937.567	(9.549)	221.632.815	38.325.342	(5.999.468)
2022 жылғы 5 наурызда кол койылды және шыгаруға рұксат етілді.					
Бас директор (Баскарма төрағасы)					
Бас бухгалтер					

2022 жылғы 5 наурызда кол койылды және шыгаруға рұксат етілді.

Т.Н. Күрмансаев

М.К. Сирмагамбетова

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

Бірігу арқылы қайта құрылған «Қазакойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы» және «Мұнай және газ тасымалдау» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандагы Жарлығымен «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «ҚазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2021 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған міноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ» немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысадың 90% бакылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда катысу үлесі болды:

Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
		2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, аудыстырып қудо және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистральдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

Компания және оның еншілес ұйымдары бұдан әрі мәтін бойынша «Топ» ретінде қаралады.

Компанияның бас кеңесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Караганды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы қаласында (Зерттеулер және өзірлемелер Орталығы) және Нұр-Сұлтан қаласында (Мұнайды тасымалдауды басқару Орталығы) орналасқан филиалдары және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара қалаларында) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Топтың ұзындығы 5.373 км магистралды мұнай құбырлары және ұзындығы 2.105 км суағызғылар желілері бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

Компания магистральдық мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарының магистральдық мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Топтың МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кенкіяқ – Атырау, Кенкіяқ – Құмқөл және Атасу – Алашанқай құбырларына иелік етеді.

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРК») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-кисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сайкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистральдық құбырлармен мұнай тасымылдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялыш реттеу саласына кірмейді.

2021 жылғы 1 қантардан бастап 30 қарашаға дейін ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.355,57 теңгені құрады. 2021 жылғы 1 желтоқсандан бастап 31 желтоқсанға дейін ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.328,04 теңгені (2020 жылғы 1 қантардан бастап 2020 жылғы 31 желтоқсанға дейін 1.000 километрге тонна үшін – ҚҚС-сыз 4.109,50 теңге) құрады.

2022 жылғы 1 қантардан бастап 31 желтоқсанға дейін ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 3.728,82 теңге құрайды.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап 2020 жылғы 29 ақпанға дейін колданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрады. 2020 жылғы 1 наурыздан бастап көрсетілген қызмет бойынша тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 7.358,76 теңгеге дейін есті.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап «Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистральдық мұнай құбырының участкесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

2019 жылғы 1 қантардан бастап қолданылатын Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу участкесінде).

Негізінде, тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етүін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды макулдады және бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2022 жылдың 5 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік кайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік тенгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мындыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес кәсіпорындарының 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Бақылау Топтың инвестиция объектісіне қатысадан түсетін кірістің өзгерісіне байланысты тәуекелге ұшыраған немесе осындай кірістерді алуға құқығы, сондай-ақ инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру арқылы кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болған жағдайда жүзеге асырылады.

Атап айтқанда, Топ инвестиация объектісін мына шарттар орындалған жағдайдаға бақылайды:

- Топтың инвестиация объектісіне қатысты өкілеттігі болғанда (яғни инвестиация объектісінің маңызды қызметтің басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін құқығы болған);
- Топта инвестиация объектісіне қатысадан түсетін кірістің өзгеруіне байланысты шығынға ұшырағанда немесе осындай кірісті алуға құқығы болғанда;
- Топта инвестиация объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру көмегімен кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болғанда.

Топта инвестиация объектісіне қатысты басым дауыс құқығынан кем немесе ұксас құқық болған жағдайда, Топ осы инвестиация объектісіне қатысты өкілеттіктің болуын бағалау кезінде барлық ақылға қонымды фактілерді және жағдаяттарды ескереді:

- инвестиация объектісінде өзге де дауыс беру құқығын ұстаушылармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқыктар;
- Топқа тиесілі дауыс құқығы және ықтимал дауыс құқығы.

Егер фактілер мен жағдаяттар бақылаудың үш құраушысының біреуінің немесе бірнешеуінің өзгергенін білдірсе, Топ инвестиация объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайта талдайды. Еншілес мекемені шоғырландыру Топ еншілес компанияны бақылауды алған кезден басталады және Топ еншілес мекемені бақылауды жоғалтқан кезде доғарылады.

Еншілес мекеменің жыл ішінде сатып алған немесе шығарылған активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке кіргізіледі және Топ еншілес мекемеге бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыстың әр құраушысы, егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінің теріс сальосына әкелген жағдайдың өзінде де Топтың бас компаниясының меншігі және бақыланбайтын қатысу үлесі болып табылады. Қажет болған жағдайда еншілес компаниялардың қаржы есептілігі Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру үшін осындай компаниялардың есеп саясаты түзетіледі. Топ ішінде операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындастын барлық топ ішіндегі актив пен міндеттеме, капитал, кірістер, шығыстар мен ақша ағындары шоғырландыру кезінде толық алынып тасталады.

Бақылауды жоғалтпағанда еншілес кәсіпорындары қатысу үлесінің өзгерісі капиталмен операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес кәсіпорынга бақылауды жоғалтса, ол тиісті активтер мен міндеттемелерді (оның ішінде гудвилді), бақыланбайтын қатысу үлестерін және капиталдың өзге де құралымдарын тануды тоқтатады және туындаған пайданы немесе залалды пайда мен залал құрамында таниды. Қалған инвестиацияларды әділ құны бойынша таниды.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ

4.1 Бірлескен қызметке қатысу

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар нысанында бірлескен қызметке қатысу үлесі бар.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорын – бұл бірлескен қызмет туралы келісім, оған сай келісімге бірлескен бақылауды жүзеге асыруши тараптардың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріне құқығы бар. Бірлескен бақылау – шартпен негізделген бірлескен бақылауды жүзеге асыру, бұл маңызды қызметке қатысты шешім қабылдау бірлескен бақылауды жүзеге асыруши тараптардың бірауызыды келісімін талап ететін жағдайларда орын алады.

Бірлескен бақылауды анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын айқындау кезінде ескерілетін факторларға ұксас.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.1 Бірлескен қызметке қатысу (жалғасы)

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялары үlestік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Үlestік қатысу әдісіне сәйкес бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың тәнгерімдік құны бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріндегі сатып алу күнінен кейін туындастын өзгерістердегі үlestі тану салдарынан артылады немесе кемітіледі.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға қатысты гудвилл инвестициялардың тәнгерімдік құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есеп Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорын қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі үлесін көрсетеді. Осындай объектілердің өзге де жиынтық табысындағы өзгерістер Топтың өзге де жиынтық табысының құрамында ұзынылады. Сонымен бірге, егер бірлескен кәсіпорынның меншік капиталында тікелей танылған өзгерістер орын алса, Топ осындай өзгерістердегі өз үлесін мойындауды және бұл меншік капиталдың өзгерістері туралы есепте қолданылатын болса, осы фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорындармен операциялары бойынша туындастын іске асырылмаған пайда мен залалдар Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынга қатысу үлесі болатын дәрежеде алынып тасталады.

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның пайдасындағы немесе залалындағы үлесі операциялық пайда шегінен тыс тікелей шоғырландырылған жиынтық табыс туралы есепте берілген. Ол бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның салық салуды есепке алғаннан кейінгі пайдасын немесе залалын көрсетеді.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты есепті кезең үшін жасалады. Қажет болған ретте есеп саясатын Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру мақсатында оған түзетулер енгізіледі.

Үlestік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға Топтың инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалдарды тану қажеттілігін айқындауды. Топ әр есепті қүнге бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар құнсыздануының объективті айфактарының болуын аныктайды. Осындай айфактар болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның өтеу құны мен оның тәнгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы пайда/залалдардағы үлес» бабы бойынша шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте таниды.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға елеулі әсерді жоғалтқан жағдайда, Топ әділ құны бойынша қалған инвестицияны бағалайды және таниды. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның бірлескен бақылауды жоғалту кезінде тәнгерімдік құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және есептен шығудан болатын түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады.

4.2 Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі тәнгемен берілген. Топтың әр компаниясы өзінің қызмет ететін валютасын айқындауды және әр компанияның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар осы қызмет ететін валютада бағаланады. Компанияның, «Магистральдық Суагызғысы» ЖШС-ның және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың МұнайТас пен КҚҚ атқарымдық валютасы тенге болып табылады. РТЛ және БМТ-ның атқарымдық валютасы АҚШ доллары болып табылады, БТК-ның атқарымдық валютасы грузин лари.

Операциялар мен қалдықтар

Топ компаниялары шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштеріне қанағаттандыратын қүнге қолданылатын валюта бағамы бойынша есептейді.

Шетел валютасында бейнеленген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті қүнге қолданыстағы қызмет ететін валюта спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындастын барлық бағамдық айырма шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындастын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.2 Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)***Top компаниялары*

Шоғырландыру кезінде шетелдік бөлімшелердің активтері мен міндеттемелері есепті күніне қолданыстағы бағам бойынша тенгемен қайта есептеледі, осындаі бөлімшелердің пайдасы мен залалдары орташа бағам бойынша қайта есептеледі. Осылай қайта есептеу кезінде пайда болатын бағамдық айырма өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Шетел бөлімшесі шыққан кезде осы шетел бөлімшесіне жататын өзге жиынтық кіріс құрамдастары пайда немесе залал құрамында танылады.

Шетелдік бөлімшени сатып алған ретте пайда болатын гудвил және активтер мен міндеттемелердің тенгерімдік құны олардың әділ құнына дейін шетелдік бөлімшениң активтері мен міндеттемелері ретінде ескеріледі және есепті күнге қолданыстағы валюта бағамы бойынша қайта есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

Теке	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2021 жылғы	2020 жылғы
АҚШ доллары	426,06	413,46
Ресей рублі	5,78	5,73
Еуро	503,96	472,05
Грузин лари	133,39	134,02

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

Теке	2021 жыл	2020 жыл
АҚШ доллары	431,80	420,91
Ресей рублі	5,76	5,62
Еуро	489,10	516,79
Грузин лари	140,74	128,92

4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзак мерзімдігे жіктеу

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзак мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуга немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, акша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге ұзак мерзімді активтер ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса; немесе
- Топта есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болmasa.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзак мерзімдігө жіктей (жалғасы)

Топ өзге барлық міндеттемелерді ұзак мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзак мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

4.4 Сатуға арналған ұзак мерзімді активтер және тоқтатылған қызмет

Топ ұзак мерзімді активтерді және шығатын топтарды, егер олардың тенгерімдік құны негізінен оларды ұзак пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Ұзак мерзімді активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәннің – тенгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтыймайды.

Объекттін сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сакталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанагаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өнірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өнірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және шоғырландырылған жыныстық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша акпаратты ашу 18-ескертпеде ұсынылған. Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

4.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау құніне нарық катысушылары арасында қалыпты тәртіpte жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін негұрлым қолайлы нарықта.

Топ негізгі немесе негұрлым қолайлы нарыкка кол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық катысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық катысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнның бағасы не активті ең жақсы және негұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және негұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарыктың басқа катысушысына сату нәтижесінде нарық катысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Топ бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнны бағалау үшін жеткілікті деректерге кол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Әділ құны шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең тәменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің тәменде сипатталған сатылар аясында жіктеледі:

- 1-денгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-денгей – сатының ең тәменгі деңгейінде жататын әділ құнның бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-денгей – сатының ең тәменгі деңгейінде жататын әділ құнның бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Шоғырландырылған қаржылық есептілігінде кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең тәменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Топ оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Топтың есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құннының өзгерістерін Топ талдау жүргізеді. Осылай талдау аясында Топ соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын акпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Топ және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құннының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы дереккөздермен салыстырады.

Әділ құн туралы акпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктелді.

Негізгі құралдардың әділ құнның талдау және оны анықтау әдістері туралы косымша акпарат 5-ескертпеде көлтірілген.

4.6 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыштан баска) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендеңгі әділ құн бойынша жүргізіледі.

Топ артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті қүнге қайта бағаланады.

Топ кезеңімен өзінің негізгі құралдарының орнын толтыру құның нарықтық құннына дейін қайта бағалау жүргізу үшін тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құн оның тенгерімдік құннынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның есуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнның қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады. Активтің қайта бағаланған тенгерімдік құнды негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құнды негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен катар қайта бағалау қуніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы тенгерімдік құнның бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнның дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде накты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.6 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылым жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Топ осындағы құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың тенгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өндеу бойынша танылған резерв туралы толық акпарат 5, 26-ескертпелерде көрсетілген.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

Жылдар

Фимараттар мен құрылым	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар жүйесі	15-30
Өзге де көлік активтері	5-12
Өзге де	2-10

Топтың Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылым және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құраушыларын тануды додару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды додару нәтижесінде туындастын кіріс немесе шығыс (активтің шығынан және тенгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану додарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

4.7 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсыздандан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Топ ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталданырылған шығындарды қоспағанда, капиталданырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегендеге әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығынан болатын таза түсім және активтің тенгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.8 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті кезеңге Топ активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындағы белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынның туыннатуши бөлімшесі (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның тенгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталауды.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмagan ретте бағалаудың тиісті үлгісі колданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын Топтың жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын накты жоспарлар және болжаяу есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжаяу есептері әдетте бес жылға жасалады. Негұрлым ұзак кезеңдер үшін өсүдің ұзак мерзімді карқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжаяуды ақша ағындарына қатысты колданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (корлардың құнсыздануын коса есептегендеге) болатын залалдар кайта бағалау өзге де шоғырландырылған жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметтің сәйкес шығыстар санаты құрамындағы шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті қунге Топ бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қыскарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайты. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААТБ-ның өтелеу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің тенгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда тенгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, тенгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда, құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

Қаржы емес активтердің құнсыздануы туралы ақпарат 5, б ескертпелерде ашылған.

4.9 Қаржы активтері

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Топ қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Топ практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек «*Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім*» ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.9 Қаржы активтері (жалғасы)

Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)

Каржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер» болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Топ қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Топ өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайтыды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заннамамен немесе белгілі бір нарыкта қабылданған қағидалармен («стандарттық жағдайлардағы» сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуі талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Топтың қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (ұлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Топ үшін ең орындысы болып табылады. Топ мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі сомасын өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудага арналған қаржылық активтерді, Топтың қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.9 Қаржы активтері (жалғасы)

Кейінгі бағалау (жалғасы)

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (жалғасы)

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоса алғанда, олар Топтың қалауы бойынша тімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Акша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Топ бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (19-ескертпе).

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Топ келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған акша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтмелеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын акша ағындарын көрсетілген құнде аруды көздегендегі.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдан есептеледі. Әділ құның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жок.

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы үйімниң қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Топ өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналmasa оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Топ осындай түсуден қаржы активі құнсызың бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Топтың қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Топта бұл санаттағы қаржылық активтер жок.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.9 Қаржы активтері (жалғасы)

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доказылады (яғни Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтартықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Топ активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сактамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Топ активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сактап қала алған-алмағанын және, егер сактап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды.

Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сактамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Топ сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сактаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғаскан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Топтан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (*5-ескертпе*);
- сауда дебиторлық берешек (*12-ескертпе*);
- банк салымдары (*16-ескертпе*);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (*17-ескертпе*).

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланбаган барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Топпен алғынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконттады.

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаган қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Топ шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жөніл тәсіл қолданады. Яғни, Топ несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-га тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындаиды. Топ несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибелі ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің ұлғасін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Топ 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық күтілетін несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындастын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғасы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескермesten Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп корытынды жасауға болады.

4.11 Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ қаржылық міндеттемелерді бастапқы тану кезінде жіктейді. Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті және жалдау бойынша міндеттемелерді қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы олардың жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құндары бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды додару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы додарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды додару және жана міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың тенгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

4.12 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

4.13 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты құнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуғе кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі құнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.14 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы колма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапкы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жогары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары және олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жогарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдарынан тұрады.

4.15 Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (занды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сактандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Топ активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының белгілі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта каралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың колданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (5, 26-ескертпелер).

4.16 Қызметкерлерге сыйақылар

Топ өз қызметкерлеріне Топ пен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді алеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемакы төлеуді, енбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемакы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемакыларды төлеу бойынша күтіліп отырган шығыстарды есептеу енбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің енбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады.

Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен накты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибелің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол соңан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Топ былай көрсетеді:

- енбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар кұрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.16 Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндettемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Топ жиынтық кіріс туралы есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндettемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығындар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемакылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетакы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің енбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндettемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырак акпарат 5, 21-ескертпелерде ашылған.

4.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Топтың қызметі, негізінен, Қазақстан Республикасындағы магистральды мұнай күбырлары бойынша мұнай мен суды тасымалдауға, сондай-ақ Грузияда мұнай мен мұнай өнімдерін аудистырып құюға байланысты.

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсेतін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Топ осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды.

Топ өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Топ агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындаш шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндettеме алатын негізгі тарап болғандықтан шартпен байланысты пайда мен тәуекелдерді кабылдайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Шоғырландырылған қаржы есептілігінде Топ жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және аудистырып қую қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде белгілі бір уақыт мерзімінде танылады.

Күбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Күбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсітін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, ейткені сатып алушы Топтың шарттық міндettемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе залал тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндettемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзактығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.17 Тұсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)

Дивидендер

Дивидендерден алынған кіріс Топтың төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай қолемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай қолемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

КЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Топ келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтеу

КЕХС (IFRS) 15 тұсімнің көтерінкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Женілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоктығына байланысты сатып алушылармен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Бұл жаңарту тұсімді тануға әсер етпейді.

Принципал немесе агент рөлі

КЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Топ ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Топ тұсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушының қабылдауынан дейін бақылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды коспағанда, онда Топ қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтыннын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

Сатып алушылардан алынған алгытөлемдер

Сатып алушылардан алынған алгытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер – бұл сатып алушыдан алынған өтемакы үшін Топтың сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Топ сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемақыны төлесе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (кайсысы бұрын болатынына карай). Топ шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері тұсім ретінде танылады.

КЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Топ келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Топ сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванс төлемдерін алады. Олар алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Топ уәделескен қызметтерді сатып алушыларға беру уақытының аралығы мен сатып алушының осындағы қызметтерді төлеу мезеті біршама қысқа деп анықтады. Осылайша Топ осы шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттері жоқ деген корытындыға келді.

Шоғырландырылған қаржы есептілігіне қойылатын талаптарға сәйкес Топ сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған тұсім туралы акпараттың егжей-тегжейін тұсім мен акша ағынының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімдеріне және тұрлаусыздығына қалай әсер ететін экономикалық факторларды көрсететін категориялар бойынша талдады. Тегжейлі тұсімдерді ашып көрсету 28-ескертпеде көлтірілген.

Тану мен бағалауға 15 КЕХС (IFRS) талаптары қаржы емес активтердің (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер объектілерінің) шығуынан, егер осындағы шығу қалыпты қызметтің нәтижесі болмаған жағдайда, пайдалар мен залалдарды тануға әрі бағалауға қатысты қолданылады. Бұл өзгерістер Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне әсер етпеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.18 Салыктар**

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндettемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнгө Топ өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын табыс алатын елдерде қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс пен залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Топ басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық есепті күнгө активтер мен міндettемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін тенгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндettемелер әдісімен есепті күнгө есептеледі. Кейінге қалдырылған салық міндettемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды коспағанда танылады:

- кейінге қалдырылған салық міндettемесі гудвилді, активті немесе міндettемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біркітіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасты компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашакта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды коспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнесі біркітіру салдарынан тумаган болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндettемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасты компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестиациялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашакта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәрежеғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің тенгерімдік құны әрбір есепті күнгө қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнгө қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндettемелер есепті күнгө жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндettеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРИ (жалғасы)

4.18 Салықтар (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық активтері және кейінге қалдырылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың зандық бекітілген құқығы бар болса және кейінге қалдырылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органдына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Бизнесті біріктіру аясында сатып алғынған, бірақ осы күнге жеке тану үшін өлшемді қанағаттандыра алмайтын салық пайдалары фактілер мен жағдаяттардың өзгерістері туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда, кейін танылады. Түзету егер ол бизнесті сатып алудың бастапқы есебі аяқталғанға дейін жүзеге асырылған болса, гудвилдің азаюы (егер шамасы гудвил мөлшерінен аспаса) ретінде көрінеді, өзге жағдайларда ол пайда немесе залал құрамында танылады.

Косылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізуіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС-ты салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Топ қызметтінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ-га белінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органдары өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

4.19 Меншікті капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алғынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алғынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алғынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Топтың меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алғынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алғынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендер

Топ ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қару мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.19 Меншікті капитал (жалғасы)

Дивидендтер (жалғасы)

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде міндеттеменің тәңгерімдік құны мен бөлінген активтердің тәңгерімдік құны арасындағы айырмашылық шоғырландырылған жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы акпарат шоғырландырылған есептілікте ашып жазылады.

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2021 жылғы 1 қантардан бастап күшіне кірген тәменде келтірілген жаңа немесе кайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Кейбір стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2021 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың түзетудің сипаты мен әсері тәменде сипатталған:

КЕХС (IFRS) 9, КЕХС (IAS) 39, КЕХС (IFRS) 7, КЕХС (IFRS) 4 және КЕХС (IFRS) 16-ға түзетулер «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы – 2-ши кезеңі»

Түзетулер банкаралық ұсыныс ставкасы (IBOR) баламалы тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеге ауыстырылған жағдайларда қаржылық есептілікке әсер етуді жою үшін қолданылатын уақытша босатуларды камтасыз етеді. Түзетулер мыналарды көздейді:

- практикалық сипаттағы женілдегу, оған сай реформа тікелей талап ететін келісімшарт немесе ақша ағымдар өзгерістері, нарықтық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне баламалы пайыздық өзгермелі мөлшерлеменің өзгеруі ретінде қарастырылуы керек;
- хеджирлеу қатынастарын тоқтатпай, хеджирлеу қатынасын анықтауға және хеджирлеу бойынша құжаттамаға IBOR реформасы талап ететін өзгерістерін енгізу рұқсат етіледі;
- қатысты хеджирлеу аясында, үйымның қалауы бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесі бар құрал тәуекел компоненті ретінде анықталған жағдайларда, біlek сәйкестендірілетін компоненттерге қатысты талапты орындау қажеттілігінен үйимдарга уақытша босату беріледі.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ. Болашак кезендерде қажетті болған жағдайда, Топ практикалық сипаттағы женілдегулерді қолдануга ниетті.

КЕХС (IFRS) 16 түзетулері – «2021 жылғы 30 маусымнан кейін әрекет ететін Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер»

2020 жылғы 28 мамырда КЕХС Кеңесі КЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» – «Covid-19 пандемиясына байланысты жалға беру жеңілдіктері» түзетулерін шығарды. Бұл түзету жалға алушылар үшін Covid-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындағын жалға беру бойынша басқаға беру жағдайында жалдау шарттарының түрленуін есепке алу болғандықтан КЕХС (IFRS) 16 талаптарын қолданудан босатуды көздейді. Практикалық сипаттағы женілдегу ретінде жалға алушы жалға беруші Covid-19 пандемиясына, жалдау шартының өзгеруіне байланысты жалға беруші берген жалдау бойынша женілдіктің бар-жоғын талдауға шешім қабылдауы мүмкін. Осындай шешім қабылдаған жалға алушы Covid-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша женілдікке байланысты жалдау төлемдерінің кез келген өзгерісін, егер ол жалдау шартының модификациясы болмаса, КЕХС (IFRS) 16 сәйкес есепте қалай көрінетініне ұқсас ескеруі керек.

Бұл түзету 2021 жылғы 30 маусымға дейін қолданылады деп болжалды, бірақ Covid-19 пандемиясының жалғасына байланысты 2021 жылғы 31 наурызда ХКЕС жөніндегі кеңес практикалық сипаттағы женілдегулерді қолдану мерзімін 2022 жылғы 30 маусымға дейін ұзарту туралы шешім қабылдады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Топ алғаш рет қолданған жана стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 16 түзетулері – «2021 жылғы 30 маусымнан кейін әрекет ететін Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер» (жалғасы)

Жаңа түзету 2021 жылғы 1 сәуірден немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты қолданылады. Топта Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша кандай да бір жеңілдіктер жок, бірақ қажет болған жағдайда ол рұқсат етілген кезең ішінде практикалық сипаттағы жеңілдетулерді қолдануды жоспарлап отыр.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбекен стандарттар

Төменде шығарылған, бірақ Топтың қаржылық есептілігі шығарылған күнге әлі күшіне енбекен жана стандарттар, түзетулер мен түсіндірулер көлтірілген. Топ осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға дайын.

КЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттарын» шығарды, ол ақпаратты тану және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін карастыратын сактандыру шарттарына арналған қаржылық есептіліктің жаңа стандарты болып табылады. ҚЕХС (IFRS) 17 күшіне енген кезде, ол 2005 жылы шығарылған ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттарын» алмастырады. ҚЕХС (IFRS) 17 сактандыру шарттарының барлық түрлеріне, оларды шығаратын ұйымның түріне, сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттары бар белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қарамастан (яғни, өмірді сактандыру және өмірді сактандырудан басқа сактандыру, тікелей сактандыру және қайта сактандыру) қолданылады. Қолдану саласынан бірнеше ерекшеліктер бар. ҚЕХС (IFRS) 17 негізгі мақсаты сактандырушылар үшін неғұрлым тиімді және дәйекті болып табылатын сактандыру шарттарын есепке алу үлгісін ұсыну болып табылады. Негізінен алдыңғы жергілікті есеп саясатына негізделген ҚЕХС (IFRS) 4 талаптарына қарағанда, ҚЕХС (IFRS) 17 бухгалтерлік есептің барлық тиісті аспектілерін қамтитын сактандыру шарттарын есепке алушың жан-жақты үлгісін ұсынады:

- Тікелей қатысу шарттарымен сактандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (аудиспалы сыйақы әдісі).
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қыска мерзімді шарттар үшін.

ҚЕХС (IFRS) 17 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі.

Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, егер ұйым сондай-ақ ҚЕХС (IFRS) 17 бірінші қолдану күніне немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IFRS) 15 қолданады деген жағдайда. Бұл стандарт Топқа қолданылмайды.

КЕХС (IAS) 1 түзетулер – «Міндеттемелерді қыска мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу»

2020 жылғы қантарда ҚЕХС Кеңесі міндеттемелерді қыска мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеуге қатысты талаптар түсіндірілетін ҚЕХС (IAS) 69-76-тармактарына түзетулер шығарды. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы дегеніміз не;
- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің сонында болуы керек;
- міндеттемелерді жіктеуге ұйымның міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығын орындау мүмкіндігі;
- міндеттеме шарттары оның жіктелуіне әсер етпейді, егер айырбасталатын міндеттемеге енгізілген туынды құрал үlestік құрал болса.

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Топ осы түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы сыйыптамасына ықтимал әсерін талдайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫң МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбекен стандарттар (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнес бірлестіктері» – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» түзетулерін шығарды. Бұл түзетулердің максыты – 1989 жылы шығарылған «Қаржылық есептілікі дайындау және ұсыну тұжырымдамасы» сілтемелерін 2018 жылғы наурызыда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынудың тұжырымдамалық негіздері» сілтемелеріне, стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен ауыстыру болды. Кеңес, егер олар жекелеген операциялар шенберінде туындаған болса, ҚЕХС (IFRIC) 37 қолдану саласына немесе ҚЕХС (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмесіне жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күнгі» әлеуетті пайда немесе залалдың туындауын болдырмау үшін ҚЕХС (IFRS) 3-ке тану қағидатынан алып тастауды кости. Сонымен бірге Кеңес «Қаржылық есептілікі дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» сілтемелерді ауыстыру эсер етпейтін шартты активтерге қатысты қолданыстағы ҚЕХС (IFRS) 3 талаптарын түсіндіруге шешім қабылдады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қартарадан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезендерге қатысты күшіне енеді және перспективті түрде қолданылады.

КЕХС (IAS) 16 түзетулер – «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануга дейінгі түсімдер»

2020 жылдың мамыр айында ҚЕХС Кеңесі «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануга дейінгі түсімдер» құжатын шығарды, бұл ұйымдарға объектінің бастапқы құнынан осы объектіні орналасқан жеріне жеткізу және оны пайдалану үшін талап етілетін күнге келтіру процесінде, басшылықтың инициаторы сілтемелердің қызметтерінде, сондай-ақ оның орнына ұйым осындай бұйымдарды сатудан түсітін түсімдерді, сондай-ақ оның құрамында өндіру құнын мойындайды. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қартарадан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезендерге қатысты күшіне енеді және ұйым осы түзетулерді алғаш рет қолданатын қаржылық есептілікте ұсынылған кезеңнің ең алғашқысы басталған (немесе одан кейін) күні пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдар объектілеріне ретроспективті түрде қолданылуға тиіс. Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай эсер етпейді деп күтілуде.

КЕХС (IAS) 37 түзетулер – «Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауга арналған шығындар»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IAS) 37-ге түзетулер шығарды, онда ұйым шарттың ауыртпалықты немесе залалды болып табылатындығын бағалау кезінде қандай шығындарды ескеру тиіс екендігі түсіндіріледі. Түзетулер «шартқа тікелей байланысты шығындарға» негізделген тәсілді қолдануды қөздейді. Тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді ұсынға арналған шартқа тікелей байланысты шығындар осы шартты орындауга арналған қосымша шығындарды да, шартты орындауга тікелей байланысты бөлінген шығындарды да қамтиды. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес, сондықтан олар шарт бойынша контрагенттің нақты өтеуіне жататын жағдайларды коспағанда, алынып тасталады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қартарадан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезендерге қатысты күшіне енеді. Топ осы түзетулерді ол алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезең басталған күні өзінің барлық міндеттерін әлі орындаған шарттарға осы түзетулерді қолданатын болады.

КЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету – Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын алғаш қолданатын еншілес ұйым

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шенберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету шығарды. Осы түзетуге сәйкес ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (a) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым негізгі ұйымның ҚЕХС-қа көшү күнін негізге ала отырып, негізгі ұйымның қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы. Осы түзету ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (a) тармағын қолдануды шешетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады. Осы түзету 2022 жылғы 1 қартарадан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезендерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбекен стандарттар (жалғасы)

КЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдарына» түзету – қаржылық міндеттемелерді тану тоқтатылған жағдайда «10% тест» өткізу кезінде комиссиялық сыйақы

2018-2020 жылдар кезеңіндегі КЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шенберінде КЕХС Кеңесі КЕХС (IFRS) 9-ға түзету шығарды. Түзетуде комиссиялық сыйақының сомасы түсіндіріледі, үйым жана немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастаны қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай өзгеше болып табылатындығын бағалау кезінде ескереді. Мұндай сомаларға басқа тараптың атынан кредитор немесе қарыз алушы төлемен немесе алған комиссиялық сыйақыны коса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақыларға жатады. Үйым осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңің басталу күніне (немесе одан кейін) өзертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолдануға тиіс.

Осы түзету 2022 жылғы 1 қантардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компания осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңің басталу күніне (немесе одан кейін) өзертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолданады. Бұл түзету Топқа айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

КЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету – әділ құнды бағалау кезінде салық салу

2018-2020 жылдар кезеңіндегі КЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шенберінде КЕХС Кеңесі КЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету шығарды. Осы түзету ХКЕС (IAS) 41-дің 22-тармағындағы үйымдардың ХКЕС (IAS) 41 қолдану саласына жататын активтердің әділ құнның бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке енгізбеуі туралы талапты жокка шығарады. Үйым осы түзетуді 2022 жылғы 1 қантардан немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңің басталу күніне (немесе одан кейін) әділ құнды бағалауға қатысты перспективті түрде қолдануға тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл стандарт Топқа қолданылмайды.

ХКЕС (IAS) 8-ге түзетулер – «Бухгалтерлік бағаларды айқындау»

2021 жылғы акпанда ХКЕС жөніндегі кеңес ХКЕС (IAS) 8-ге түзетулерін шығарды, онда «бухгалтерлік бағаларды» айқындау енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен катар, құжатта үйымдардың бухгалтерлік бағалауды әзірлеу үшін өлшеу әдістері мен бастаны деректерді қалай қолданатыны түсіндіріледі. Түзетулер 2023 жылғы 1 қантардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және көрсетілген кезеңің басталу күнінде немесе одан кейін болатын есеп саясатындағы өзгерістерге және бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерге қолданылады. Бұл факт ашылған жағдайда мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ХКЕС (IAS) 1 және ХКЕС қолдану жөніндегі № 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер – «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу»

2021 жылғы акпанда ХКЕС жөніндегі кеңес ХКЕС (IAS) 1-ге және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХКЕС қолдану жөніндегі № 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер шығарды, онда үйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашу кезінде маңыздылық туралы пайымдауларды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдар бар. Түзетулер үйымдарға есеп саясаты туралы неғұрлым пайдалы ақпаратты үйымдардың есеп саясатындағы «маңызды ережелерін» ашуы туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу туралы талапқа ауыстыру арқылы, сондай-ақ үйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашу туралы шешім қабылдау кезінде маңыздылық ұғымын қалай қолдануға болатындығы туралы нұсқаулыкты қосу арқылы ашуға көмектесуі керек. ХКЕС (IAS) 1 түзетулері мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қантардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ХКЕС қолдану жөніндегі № 2 практикалық ұсынымдарға түзетулерде есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылық айқындаамасын қолдануға қатысты міндетті емес нұсқаулық қамтылғандықтан, осы түзетулердің күшіне ену күнін көрсету талап етілмейді. Қазіргі уақытта Топ осы түзетулердің Топтың есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға әсерін бағалауды жүргізуде.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы акпаратты ашуға эсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне катысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау колданылатын активтер мен міндеттемелердің тенгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Топтың тәуекелдерге бейімділігі туралы және белгісіздіктер туралы өзге акпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (39-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы акпаратты ашу (39-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті қүнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің тенгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Топтың болжаулары мен бағалау мәндері шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде колында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа катысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Топ бакылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Топтың негізгі құралдарының әділ құнын бағалау

Топ негізгі құралдарды қайта бағаланған құн бойынша жүргізеді. 2019 жылдың ішінде Топтың негізгі құралдардың қайта бағалауы үшін Топ тәуелсіз кәсіби бағалаушыларды жұмысқа тарты.

Әділ құнды бағалаған кезде Топ пайдаланған бағалау әдістері бағаланатын активті ең жақсы және ең тиімді пайдалану түрғысынан қарастырылады. БМТ мен Магистралдық суағызығысын қоспағанда, Топ активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды операциялық қызметте пайдалану болып табылады. БМТ активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды сату болып табылады. Магистралдық суағызығысы активтерін ең жақсы және ең тиімді пайдалану оларды өнірдегі мұнай өндіруші компаниялардың активтерімен жиынтықта пайдалану болып табылады.

Қазақстан Республикасы қалаларындағы Топтың тиісті жер участекерімен бірге оғистік ғимараттарының, Грузиядағы жер участекерін (Батуми қ.), сондай-ақ көлік құралдарының және өзге де жеке мамандандырылмаған активтердің әділ құнны бағалау үшін пайдаланған бастапқы деректер әділ құн иерархиясындағы 2 ші деңгейге жатады (багасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Топтың қалған негізгі құралдары мамандандырылған болып табылады және олардың әділ құнның айқындаған кезде әділ құн иерархиясындағы 3-ші деңгейге жататын бастапқы деректер пайдаланды (байқалмайтын бастапқы деректер).

БМТ-дан басқа Топ компанияларының мамандандырылған активтерін бағалау әдістемесі бастапқыда амортизацияланған қалпына келтіру құнның бағалауға негізделген («шығын әдісі»). Нарықтық әдіс бойынша БМТ негізгі құралдырының әділ құнны анықталды.

Әділ құнны бағалау кезінде бағалаушы Топтың мамандандырылған негізгі құралдарының экономикалық тозу мөлшерін анықтау үшін кірістер әдісін қолдана отырып, тиісті кірістілігіне тест жүргізді. БМТ мен Магистралдық суағызығысын қоспағанда, Топ компанияларының негізгі құралдарының өтөлестің құны дисконттаданған ақша ағыны моделінің негізінде айқындалды. Ақша ағындарының болжамдары Топ басшылығымен бекітілген Топ компанияларының бизнес-жоспарларына негізделген. Кіріс әдісін қолдану кезінде келесі негізгі болжамдар жасалды:

Ақша ағымдарын туындаатының бөлімдер

**Мұнайды
тасымалдау
(Компания)**

БТК

Дисконттада мөлшерлемесі (WCC) Өсідің ұзақ мерзімді қарқыны	13,94%	11,82%
	3,29%	2%

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Топтың негізгі құралдарының әділ құнын бағалау (жалғасы)

2019 жылды кірістер әдісі бойынша алынған нәтижелер амортизациялық ауыстыру құны бойынша айқындалған көрсеткіштерден төмен болды және, тиісінше, Топтың негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды. Кірістер әдісінің бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің және ұзак мерзімді өсу карқынының өзгеруіне, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді сату көлемдеріне қатысты болжамдарға, ұсынылатын қызметтердің тарифтері деңгейіне сезімтал болды. 2019 жылғы тәуелсіз бағалау нәтижелері бойынша Топтың негізгі құралдарының баланстық құны (технологиялық мұнайды қоспағанда) 71.339.490 мың теңгеге есті.

Әр есепті беру күнге Топ негізгі құралдардың баланстық құны мен есепті күнге әділ құны арасындағы айырмашылыктардың бар-жоғын анықтайды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы негізгі құралдардың әділ құнына қатысты бағалауды қайта қарады. Магистральдық Суазғысын мен БМТ-ны қоспағанда, Топтың мамандырылған активтерінің әділ құнындағы ауыткуларды бағалау үшін Топ басшылығы негізгі құралдарды пайдаланудан күтілетін болашақ ақша ағындарының дисконттаған құнын есептеді. Магистральдық Суағызының мамандандырылған активтерінің әділ құнының ықтимал ауыткуларын бағалау үшін Топ басшылығы активтерді ауыстырудың өзекті құнын есептеді. БМТ активтері мен Топтың мамандырылмаған активтерінің әділ құнындағы ауыткуларды бағалау үшін Топ басшылығы ұқсас активтердің нарыктық бағаларын анықтады. Талдау нәтижелері бойынша Топ басшылығы 2021 жылдың соңында Топтың негізгі құралдарының баланстық құны мен олардың әділ құны арасында айтарлықтай айырмашылықтар болмағанын анықтады.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауыткуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Компанияның технологиялық мұнайы аралық кезеңдердің әр есеп беру күнінде және 2021 және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-денгейге жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Топ басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз белігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият кадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- және егер Топқа құбырдың жаңа беліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, онда мұнай өндіруші үйімдар Топтың талабы бойынша Топтың магистральдық құбыр жүйесін толтыру үшін мұнай жеткізу деген тасымалдау келісім-шарттарының талаптарын қолданатын болады;
- мұнай өндіруші үйімдар үшін ішкі баға немесе ҚМГ тобының мұнай зауыттарына жеткізілетін толлингтік мұнай бағасы қолданылады.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, 2021 жылғы 31 желтоқсанға Топтың технологиялық мұнайдының әділ құны бір тонна үшін 76.648 теңге бағасы ретінде анықталды (2020 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 38.336 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінен болған өзге де жиынтық кіріс 2021 жылды 100.258.238 мың теңгені (2020 жылды: өзге де жиынтық залал 66.267.938 мың теңге) құрады. Бұдан басқа, 2021 жылды 998.073 мың теңге (2020 жылды: 492.886 мың теңге) сомасында артық мұнайды қайта бағалаудан (230.517 мың теңгеге мұнай жетіспеушілігін есептеген шығаруды шегергенде), сондай-ақ 183.922 мың теңге мөлшерінде мұнай жетіспеушілігін есептеген шығарудан болған залал (6-ескертпе) танылды. 2021 жылды қайта бағалауга нәтижесінде өзге де жиынтық кіріс 101.256.311 мың теңгені құрады (2020 жылды: өзге де жиынтық залал 65.775.052 мың теңге) (6-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)

2021 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.628 мың тоннаны құрады (2020 жылғы 31 желтоқсан: 2.618 мың тонна). 2021 жылдың сонына жүргізілген түгендегі нәтижесі бойынша 16.029 тонна көлеміндегі (2020 жылы: 12.857 тонна) артық және 5.730 тонна мөлшерінде (2020 жылы: 176 тонна) жетіспеушілік танылды.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімі

Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы қызмет мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылышың сонына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктеге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндіру бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Топтың пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаган ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өндіру жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өндіру бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өндіру бойынша міндеттемеге резерв Топ есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады. 2021 жылдағы 31 желтоқсанға 1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 6.922 мың теңгені құрайды (2020 жылдағы 31 желтоқсанға: 6.560 мың теңге).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өндіру жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылды құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының мешік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өндіру және қоршаган ортага әсерді бакылау үшін жою коры құрылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің ағына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

<u>Пайыз ретінде</u>	<u>2021 жыл</u>	<u>2020 жыл</u>
Дисконттау мөлшерлемесі	6,72%	6,71%
Инфляция мөлшерлемесі	5,49%	5,54%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	13 жыл	14 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Топ есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндіру бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

2021 жылғы 31 желтоқсандагы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндіру бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 34.547.151 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсандан: 33.688.837 мың теңге) (26-ескертпе).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табигатты корғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

Мың тенге	Мөлшерлеменің (төмендеу)/өсуі	Міндетемелердің (төмендеу)/өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	2.156.637 (2.019.710)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(2.051.842) 2.171.926

Жеткізушилерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы бойынша резервтері

Топ жеткізушилерге берілген ұзақ мерзімді және қыска мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері шоғырландырылған қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер сәйкесінше, 831.136 мың тенге және 811.543 мың тенге сомасында қалыптасты (10, 13-ескертпелер).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Топ дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі каражаттар (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтерді құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Топ стандарттаға көзделген женілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды атап қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Топ қарызы алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік залалдарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі каражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары), бағалы қағаздардағы инвестицияларға қатысты Топ 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік залалдар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындастын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едауір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындардыға тең сомада бағаланады.

Топ, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен катар, белгілі бір жағдайларда, Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Топтың қарызды көтеру тетіктерін ескермesten Топ келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталаі деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауга болады. Сонымен, 2021 және 2020 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 5.621.137 мың тенге және 5.565.145 мың тенге көлемінде қалыптастырылды (12, 16, 17-ескертпелер).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР
(жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)****Салықтар бойынша резервтер**

Күрделі салық заңнамасын түсіндірге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жок. Шарттық қатастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, накты нәтижелер мен кабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашактағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашак түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізделген болжауларға сүйене отырып, Топ салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындағы резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органдарының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұраптар туындаиды.

Кейінге қалдырылған салықтық активтер

Кейінге қалдырылған салықтық активтер шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық женілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашак салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде шоғырландырылған қаржылық есептілігінде тануға болатын кейінге қалдырылған салықтық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2021 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 2.254.677 мың теңге болды (35-ескертте). 2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтері болған жок.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте накты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте енбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындағы болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтады. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Топ есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік казынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашак енбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетакы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашак инфляция қарқынына негізделеді.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2021 жыл	2020 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,72%	6,71%
Болашақта енбекақының өсуі	5,43%	5,34%
Өлім-жітім пайызы	5,81%	5,81%

2021 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзактығы 18,2 жылды құрады (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 18,8 жыл).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖУРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)*

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<u>Мың төңгемен</u>	<u>Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі</u>	<u>Міндеттемелердің өсуі/(төмендеу)</u>
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.369.187 (1.252.123)
Болашақта енбекақының өсуі	-1% +1%	(2.526.651) 2.749.369
Болашақта жалақының өсуі	-1% +1%	(235.735) 274.217
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(227.884) 226.914

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛГАН КАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ КУРАЛДАР**

2020 және 2021 жылдардагы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі куралдар келесі түрде көрсетілген:

<i>Майтингенің</i>	<i>Жер</i>	<i>Күбірлар</i>	<i>Активтері</i>	<i>Көлік</i>	<i>Фимарштар мен күрьылтыстар</i>	<i>Машинадар және жабдық</i>	<i>Технологиялық мұнай</i>	<i>Өзге де</i>	<i>Аяқталмagan күрьылтыс</i>	<i>Жынысы</i>
2020 жылғы 1 кварталда жалпы төнгерімдік құны	23.949.576	233.143.081	19.294.537	87.817.200	165.639.253	166.121.927	10.110.133	49.263.659	755.339.366	
Валютаны жайта есептедің өсери	1.786.462	-	93.151	(196.814)	37.229	-	889	38.166	1.759.083	
Тусімдер	-	23.130	3.055.322	203.791	1.652.443	-	238.965	44.537.447	49.711.098	
Шыгарылу	(60.483)	(330.858)	(20.737)	(38.917)	(183.241)	(1.064)	(238.333)	(17.542)	(891.175)	
Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді жайта ендеу бойынша міндеттемелерге резервтен	-	410.941	-	-	-	-	-	-	-	410.941
Тусімдер (26-ескертпеле)	-	65.834	-	-	-	(65.775.052)	-	-	-	(65.709.218)
Күнсызданды калыпта көлітіру/(есептөу) (активті) жайта бағалаудан болған резерв)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49.202
Күнсызданды калыпта көлітіру (тайдалар мен заландар аръылы)	-	-	-	(51.399)	(5.867)	-	-	-	-	(57.266)
Сатуға арналған үзак мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпеле)	-	22.171.009	430.258	6.892.147	10.584.438	-	330.920	(40.408.772)	-	
Аяқталмagan күрьылтыстар ауыстырылған	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(226.536)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпеле)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(226.536)
Ауыстырудар мен аударымдар	-	(100.889)	(84.688)	52.494	112.641	-	20.442	-	-	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға жапты төнгерімдік құны	25.675.555	255.382.248	22.716.444	94.724.034	177.842.763	100.345.811	10.463.016	53.235.624	740.385.495	
Валютаны жайта есептедің өсери	506.451	-	259.284	686.073	361.773	-	13.158	47.265	1.874.004	
Тозу	1.523	12.750	1.527.383	81.208	26.580.431	-	450.942	58.093.571	86.747.808	
Шыгарылу	(4.057)	(3.373.320)	(106.422)	(374.488)	(659.473)	(183.922)	(347.115)	(64.680)	(5.113.477)	
Активтерді пайдаланудан шыгару және жерді жайта ендеу бойынша міндеттемелерге резервтен	-	340.189	-	-	-	-	-	-	-	340.189
Тусімдер (26-ескертпеле)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101.256.311
Жете бағалау (активті жайта бағалаудан болған резерв)	-	-	-	-	-	101.256.311	-	-	-	101.256.311
Сатуға арналған үзак мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпеле)	(31.068)	-	(4.631)	(13.495)	29.370.511	-	830.901	(60.932.843)	(49.194)	
Аяқталмagan күрьылтыстар ауыстырылған	-	24.370.001	624.475	5.736.955	-	-	-	-	-	(341.793)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпеле)	-	-	-	-	-	-	(8.171)	8.171	-	(341.793)
Ауыстырудар мен аударымдар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021 жылғы 31 желтоқсанға жапты төнгерімдік құны	26.148.404	276.731.868	25.016.533	100.840.287	233.496.005	201.418.200	11.402.731	50.045.315	925.099.343	

6. НЕГІЗГІ КҮРАЛДАР (жалғасы)

Мын тенгесмен	Жер	Күбірлар	Кепік активтері	Фимараттар мен күршілстар	Машинапар және жабдық	Технологиялық мунай	Өзге де	Аяқтапмаган күршілс	Жыныны
2020 жылғы 1 кварталға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(5.385.993)	(1.176.504)	(2.616.469)	(10.120.061)	-	(1.618.342)	-	(20.917.369)
Валютаны қайта есептедің есери	-	-	2.230	5.298	(694)	-	(1.094)	-	5.740
Тозу	-	(14.227.031)	(2.914.998)	(6.657.563)	(25.640.576)	-	(3.111.750)	-	(52.551.918)
Шығарылу	-	155.266	8.439	11.252	171.681	-	236.852	-	583.490
Кұнсыздану (пайдалар мен заландар арқылы)	-	(1.068)	(2.663)	-	-	-	-	(31.451)	(35.182)
Кұнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	(4.209)	(2.267)	(1.627)	-	-	-	(2.561)	(10.664)
Сатуға арналған үзак мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертке)	-	-	18.000	2.466	-	-	-	-	20.466
Ауыстырудар мен аударымдар	-	10.508	1.356	(364)	(11.473)	-	(27)	-	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(19.452.527)	(4.066.407)	(9.257.007)	(35.601.123)	-	(4.494.361)	(34.012)	(72.905.437)
Валютаны қайта есептедің есери	-	-	(68.363)	(41.725)	(76.393)	-	(2.284)	-	(188.765)
Тозу	-	(14.981.077)	(2.951.544)	(7.012.540)	(24.471.447)	-	(2.155.754)	-	(51.572.362)
Шығарылу	-	1.773.496	105.084	210.649	622.867	-	341.373	-	3.053.469
Кұнсыздану (пайдалар мен заландар арқылы)	-	(11.387)	-	-	(709)	-	-	(324.338)	(336.434)
Кұнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	(14.838)	(31.127)	-	-	(2.643)	-	-	(54.042)	(102.650)
Сатуға арналған үзак мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертке)	14.838	-	1.822	7.458	-	-	-	-	24.118
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертке)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(32.702.622)	(6.979.408)	(16.093.165)	(59.529.448)	-	(6.311.026)	(410.496)	(122.026.165)

6. НЕГІЗГІ ҚУРАЛДАР (жалғасы)

<u>Майн тенгеемен</u>	<u>Жер</u>	<u>Күбірлар</u>	<u>Активтері</u>	<u>Көлік</u>	<u>Күрьылпистар</u>	<u>Машиналар мен және жабдық</u>	<u>Технологиялық мұнай</u>	<u>Өзге де</u>	<u>Аяқталмaghan күрьылпис</u>	<u>Жиыны</u>
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша										
Жапты төңгерімдік құны	26.148.404	276.731.868	25.016.533	100.840.287	233.496.005	201.418.200	11.402.731	50.045.315	925.099.343	
Жинақталған тозу және ұнсыздану	–	(32.702.622)	(6.979.408)	(16.093.165)	(59.529.448)	–	(6.311.026)	(410.496)	(122.026.165)	
Төңгерімдік құн	26.148.404	244.029.246	18.037.125	84.747.122	173.966.557	201.418.200	5.091.705	49.634.819	803.073.178	
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша										
Жапты төңгерімдік құны	25.675.555	255.382.248	22.716.444	94.724.034	177.842.763	100.345.811	10.463.016	53.235.624	740.385.495	
Жинақталған тозу және ұнсыздану	–	(19.452.527)	(4.066.407)	(9.257.007)	(35.601.123)	–	(4.494.361)	(34.012)	(72.905.437)	
Төңгерімдік құн	25.675.555	235.929.721	18.650.037	85.467.027	142.241.640	100.345.811	5.968.655	53.201.612	667.480.058	

Егер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздандулы шегергенде активтер бастапқы баға бойынша ескерілсе, шогырландырылған қаржылық есептілікке косылған негізгі қуралдардың ербір кайта бағаланған санатның төмендегілер көрсетіледі:

<u>Майн тенгеемен</u>	<u>Жер</u>	<u>Күбірлар</u>	<u>Активтері</u>	<u>Көлік</u>	<u>Күрьылпистар</u>	<u>Машиналар мен және жабдық</u>	<u>Технологиялық мұнай</u>	<u>Өзге де</u>	<u>Аяқталмaghan күрьылпис</u>	<u>Жиыны</u>
2021 жылғы 31 желтоқсанға										
20.102.948	185.514.566	16.818.436	64.592.153	148.909.207	30.324.706	4.521.158	49.698.567	520.481.741		
19.626.982	171.963.756	16.799.118	63.016.044	110.093.905	30.405.235	4.880.812	53.213.837	469.999.689		
2020 жылғы 31 желтоқсанға										

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыш негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- магистралды мұнай құбыры участкерін ауыстыру;
- магистралды суағызғысында құбыр участкерін ауыстыру;
- магистральдық мұнай және суағызғысында құбыры объектілерінің (сорғы станциялары, трасса бойындағы жолдары, байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыруы, кайта құруы және құрылышы.

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың жалпы тенгерімдік құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 3.540.654 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 3.537.132 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыш 4.187.311 мың теңге көлемінде (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 3.667.280 мың теңге) құрылыш жұмыстары үшін сатып алғынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

2021 жылдың сәуірінде Магистралдық Суағызғысы, суағызғы құрылышы бойынша ынтымақтастық туралы келісімі аясында, су тасымалдау қызметін тұтынушының қарожаты есебінен сомасы 24.987.181 мың теңгеге салынған Құлсары-Тенгіз техникалық сұнының жаңа суағызғысын (бірінші кезек) ақысыз қабылдады (22-ескертпе).

31 желтоқсанда аяқталған 2021 жыл үшін аяқталмаған құрылыш құнына капиталдандырылған тозу сомасы 20.337 мың теңгени құрады (2020 жыл үшін: 22.253 мың теңге).

7. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2020 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Көлік активтері	Пайдалану құқығы түріндегі активтер		
			Фимараттар мен құрылыштар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылыштары	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044
Түсімдер (24-ескертпе)	216.948	–	119.511	–	336.459
Шығарылу	–	–	(4.687)	(38.193)	(42.880)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (8-ескертпе)	(117.514)	–	–	–	(117.514)
Амортизация	(106.950)	(1.254.808)	(115.286)	(64.563)	(1.541.607)
Шығарулар бойынша амортизация	–	–	3.678	7.639	11.317
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
Түсімдер (24-ескертпе)	–	–	4.407	–	4.407
Шығарылу	(4.361)	–	(4.748)	–	(9.109)
Қайта бағалау (24-ескертпе)	–	–	7.071	–	7.071
Амортизация	(5.722)	(1.254.808)	(122.732)	(64.563)	(1.447.825)
Шығарулар бойынша амортизация	4.361	–	4.748	–	9.109
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	73.230	748.021	180.450	109.771	1.111.472
2021 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	127.453	6.106.397	521.187	303.459	7.058.496
Жинақтылған амортизация	(54.223)	(5.358.376)	(340.737)	(193.688)	(5.947.024)
Қалдық құн	73.230	748.021	180.450	109.771	1.111.472
2020 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	514.457	303.459	7.056.127
Жинақтылған амортизация	(52.862)	(4.103.568)	(222.753)	(129.125)	(4.508.308)
Қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2020 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың тәңгемен	Лицензиялар	Бағдарла- малық жасақтама	Жерді пайдалануға арналған куқықтар	Өзге де	Жиыны
2020 жылғы 1 қантарға қалдық құн					
Тұсімдер	507.052	1.011.249	6.183.026	26.770	7.728.097
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған (б-ескертпе)	22.871	12.779	-	-	35.650
Амортизация	102.574	123.962	-	-	226.536
Пайдалану құқығы түріндегі активтерден тұсімдер (7-ескертпе)	(177.410)	(325.054)	(213.412)	(3.947)	(719.823)
Шығарылу	117.514	-	-	-	117.514
Аударымдар мен ауыстырулар	(15.213)	(57.954)	-	-	(73.167)
Шығарылудан жинақталған тозу	1.935	(1.935)	-	-	-
Валютаны қайта есептеу	15.213	57.954	-	-	73.167
	1.977	-	(222.587)	-	(220.610)
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн					
Тұсімдер	576.513	821.001	5.747.027	22.823	7.167.364
Аяқталмаған құрылыштан ауыстырылған (б-ескертпе)	2.556	-	11.078	8.707	22.341
Амортизация	4.833	142.181	-	192.883	339.897
Шығарылу	(174.121)	(267.330)	(212.604)	(4.131)	(658.186)
Шығарылудан жинақталған тозу	(10.357)	(299.001)	-	(42.021)	(351.379)
Валютаны қайта есептеу	10.357	299.001	-	42.021	351.379
	2.092	-	478.031	695	480.818
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн					
Бастапқы құн	411.873	695.852	6.023.532	220.977	7.352.234
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	1.467.316	4.860.351	8.907.587	253.543	15.488.797
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(1.055.443)	(4.164.499)	(2.884.055)	(32.566)	(8.136.563)
Қалдық құн	411.873	695.852	6.023.532	220.977	7.352.234
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	1.459.593	5.017.171	8.198.470	93.279	14.768.513
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(883.080)	(4.196.170)	(2.451.443)	(70.456)	(7.601.149)
Қалдық құн	576.513	821.001	5.747.027	22.823	7.167.364

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2020 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	КҚҚ	МұнайTас	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға	29.567.404	25.447.935	55.015.339
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	8.491.918	1.238.394	9.730.312
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық залалындағы үлесі	(1.150.944)	(171.892)	(1.322.836)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	36.908.378	26.514.437	63.422.815
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасындағы үлесі	11.608.225	1.180.108	12.788.333
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де жиынтық залалындағы үлесі	(305.412)	(9.623)	(315.035)
Дивидендтер	(1.800.000)	-	(1.800.000)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	46.411.191	27.684.922	74.096.113

Төмендегі кестелерде бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар туралы Топтың барабар үлесін қоса қаржы ақпараты берілген:

Мың тенге	КҚҚ		2020 жылғы 31 желтоқсан	
	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан	50%	100%
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	40.337.525	80.675.050	35.114.810	70.229.620
Ұзақ мерзімді активтер	101.235.203	202.470.406	107.775.535	215.551.070
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(28.468.773)	(56.937.546)	(22.730.676)	(45.461.352)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(66.692.764)	(133.385.528)	(83.251.291)	(166.502.582)
Таза активтер / инвестицияның тенгерімдік қуны	46.411.191	92.822.382	36.908.378	73.816.756
Анықтамалық				
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	29.199.195	58.398.390	24.593.042	49.186.084
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(22.308.592)	(44.617.184)	(17.764.072)	(35.528.144)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	(47.196.527)	(94.393.053)	(66.833.998)	(133.667.995)

КҚҚ-ның ұзак мерзімді қаржы міндеттемелері 2018 жылғы 27 маусымдағы агент ретінде әрекет ететін «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі»-мен бірлесе отырып Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен қарыз туралы келісім бойынша міндеттемелер болып табылады. Несие сомасы 540 миллион АҚШ долларын құрады (тартылған қүнге 191.756.400 мың теңгеге баламалы), несие мерзімі өртерек өтеу мүмкіндігімен 6 жылды құрайды. Бұл қарыздың мақсаты Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен АйЭнДжи Н.В. Банкінің және Қытайдың Сауда-Өнеркәсіптік Банкімен «Алматы қаласындағы Қытай Сауда-Өнеркәсіптік Банкі» АҚ-мен болған несиелердің кайта қаржыландыру. Бұл қайта қаржыландырудың нәтижесінде банктің маржасын 3,96%-дан 2,375%-ға дейін төмендетілді және негізгі қарызды өтеу мерзімін 2023 жылдан бастап 2024 жылға дейін кейінге қалдырыды.

Компания және КҚҚ-ның екінші үлестесі осы қарыз бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілдік берген жок.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

2021 жылғы 31 желтоқсанға сыйақымен бірге қарыз сомасы 321.932 мың АҚШ долларын (139.010.237 мың теңгеге баламалы), 2020 жылғы 31 желтоқсанға 401.977 мың АҚШ долларын (169.196.139 мың теңгеге баламалы) құрады.

Мың тенге	МұнайТас			
	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Бірлескен кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері				
Қысқа мерзімді активтер	7.607.439	14.916.548	8.075.485	15.834.286
Ұзақ мерзімді активтер	23.982.568	47.024.643	22.374.126	43.870.835
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(1.177.905)	(2.309.618)	(1.154.719)	(2.264.155)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(2.727.180)	(5.347.412)	(2.780.455)	(5.451.873)
Таза активтер / инвестицияның теңгерімдік қуны	27.684.922	54.284.161	26.514.437	51.989.093
Анықтамалық				
Ақша қаржаттары және олардың баламалары	3.713.748	7.281.859	4.430.616	8.687.482
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	-	-	-	-
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, сауда және өзге де кредиторлық берешек және бағалау міндеттемелерін қоспағанда	-	-	-	-
ККК				
31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін				
Мың тенге	2021 жыл		2020 жыл	
	50%	100%	50%	100%
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдағы пайда мен залал және өзге де жынытық кірісі туралы ақпарат				
Түсім	37.009.274	74.018.547	38.913.981	77.827.962
Жалғасатын қызметтеннән жылдағы пайда	11.608.225	23.216.450	8.491.918	16.983.836
Тоқтатылған қызметтеннән салықтан кейінгі жылдағы пайда	-	-	-	-
Өзге де жынытық залал	(305.412)	(610.824)	(1.150.944)	(2.301.888)
Жынытық кіріс жыныны	11.302.813	22.605.626	7.340.974	14.681.948
Дивидендтер	(1.800.000)	(3.600.000)	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(7.545.965)	(15.091.930)	(7.362.363)	(14.724.725)
Пайыздық кірістер	112.918	225.835	111.604	223.208
Пайыздық шығыстар	(2.375.151)	(4.750.302)	(3.777.288)	(7.554.576)
Багамдық айырмадан түскен залал	(1.349.933)	(2.699.866)	(6.665.780)	(13.331.560)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(2.983.438)	(5.966.876)	(2.829.302)	(5.658.604)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Мың тенге	МұнайТас			
	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	2021 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2020 жыл
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың жылдағы пайда мен залал және өзге де жиынтық кіріс туралы ақпарат				
Тұсім	5.205.111	10.206.100	3.825.734	7.501.439
Жалғасатын қызметтөн жылдағы пайда	1.180.108	2.313.937	1.238.394	2.428.224
Тоқтатылған қызметтөн салықтан кейінгі жылдағы пайда	-	-	-	-
Өзге де жиынтық залал	(9.623)	(18.868)	(171.892)	(337.043)
Жиынтық кіріс жиыны	1.170.485	2.295.069	1.066.502	2.091.181
Дивидендтер	-	-	-	-
Анықтамалық				
Тозу және амортизация	(1.508.053)	(2.956.966)	(1.109.565)	(2.175.618)
Пайыздық кірістер	363.533	712.810	437.091	857.041
Табыс салығы бойынша шығыстар	(315.721)	(619.061)	(311.078)	(609.957)

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушилерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жылғы	2020 жылғы
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылым қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	7.274.223	885.818
Минус: құнсыздану бойынша резерв	(830.498)	(810.896)
Жиыны	6.443.725	74.922

Негізгі құралдар үшін жеткізушилерге берілген алғытөлемдердің құнсыздану резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жыл	2020 жыл
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
1 қантарға	810.896	741.920
Валютаны қайта есептеу	19.602	68.976
31 желтоқсанға	830.498	810.896

11. ҚОРЛАР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жылғы	2020 жылғы
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	3.281.213	3.254.942
Тауарлар	1.508.412	426.763
Отын	1.382.563	2.398.257
Құрылым материалдары	819.295	787.269
Арнайы киім	555.781	717.797
Химиялық реагенттер	194.259	278.469
Өзге де	400.415	371.459
Жиыны	8.141.938	8.234.956

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзак мерзімді дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	1.059.900	1.146.596
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(146.516)	(163.195)
Жиыны	913.384	983.401

Өзге де ұзак мерзімді дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервтері келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға	163.195	77.485
Жылдағы (калпына келтіру) / есептеу, нетто (30-ескертпе)	(16.679)	85.710
31 желтоқсанға	146.516	163.195

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	8.841.213	6.871.092
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (37-ескертпе)	3.034.307	1.966.138
Ушінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	710.537	701.529
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (37-ескертпе)	509	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(5.443.382)	(5.272.466)
Жиыны	7.143.184	4.266.802

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға	5.272.466	4.763.120
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	43.731	203.551
Валюталарды қайта есептеу	127.185	305.795
31 желтоқсанға	5.443.382	5.272.466

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың сауда және өзге де дебиторлық берешегі мина валюталарда көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Тенге	5.121.063	3.666.155
АҚШ долларымен	2.013.051	591.799
Ресей рублімен	2.161	2.113
Өзге де валютада	6.909	6.735
Жиыны	7.143.184	4.266.802

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

Төменде бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Топтың кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы акпарат келтірілген:

Мың теңгемен	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2021 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелең жалпы теңгерімдік құн	5.997.888	2.009.702	116.284	156.909	5.365.683	13.646.466
Күтілетін несиелік шығындар	(180.630)	(42.010)	(19.709)	(26.595)	(5.320.954)	(5.589.898)

Мың теңгемен	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					
	Мерзімі өтпеген	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2020 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелең жалпы теңгерімдік құн	4.639.148	338.154	107.892	139.708	5.460.962	10.685.864
Күтілетін несиелік шығындар	(190.891)	(16.485)	(19.751)	(25.880)	(5.182.654)	(5.435.661)

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	413.848	329.525
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (37-ескертпеле)	1.069	395.440
	414.279	724.965
Минус: құнсыздану	(638)	(647)
Жиыны	414.279	724.318

14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТАЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Өтелуге жататын ағымдағы ҚҚС	7.647.401	7.465.375
Өтелуге жататын ұзақ мерзімді ҚҚС	4.356.465	2.047.148
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	502.509	548.642
Жиыны	12.506.375	10.061.165

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	5.378.118	8.150.231
Үшінші тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары	309.530	31.183
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	171.623	70.638
Қызметкерлердің берешегі	19.266	15.504
Өзге де	17.717	17.889
Жиыны	5.896.254	8.285.445

16. БАНК САЛЫМДАРЫ

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	8.636.000	27.359.150
Тенгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	1.426.867	3.588.695
Тенгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	31.380	35.293
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	1.583	34.824
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(6.357)	(105.651)
Жиыны	10.089.473	30.912.311

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қантарға	86.358	59.604
Жылдағы (қалпына келтіру) / есептеу, нетто (33, 34-ескертпелер)	(82.540)	26.754
31 желтоқсанға	3.818	86.358

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қантарға	19.293	18.413
Жылдағы (қалпына келтіру) / есептеу, нетто (33, 34-ескертпелер)	(16.754)	880
31 желтоқсанға	2.539	19.293

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтөу мерзімі 2022 жылдың маусым кезеңде аяқталатын (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 2020 жылдың қантарынан маусымға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,6% (2020 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,55%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұргын үймен қамтамасыз ету аясында женілдетілген несиелеу мөлшерлемемен орналастырылған, сәйкесінше, 2028 жылға және 2030 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлемемен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2020 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2028 жылға және 2030 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлемемен).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	20.630.285	34.440.034
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	17.073.471	6.263.193
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	2.425.219	10.948.018
Банктердегі ларимен көрсетілген ағымдағы шоттар	339.827	326.205
Банктердегі өзге де валютамен көрсетілген ағымдағы шоттар	29.900	35.099
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	24.923	25.639
Кассадагы қолма-қол ақша	229	257
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(24.882)	(23.833)
Жынысы	40.498.972	52.014.612

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қантарға	23.833	34.322
Жылдағы есептеу / (қалпына келтіру), нетто (33, 34-ескертпелер)	488	(8.327)
Валютаны қайта есептеу	561	(2.162)
31 желтоқсанға	24.882	23.833

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйакы 6,75%-дан бастап 9,05%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2020 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,50%-дан бастап 8,40%-ға дейін).

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйакы 0,25%-дан бастап 3%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2020 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,25%-дан бастап 4%-ға дейін).

18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсандағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзак мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қантарға	630.839	879.814
Негізгі құралдардан ауыстырылған (6-ескертпелер)	25.076	36.800
Сатылған	(45.565)	(53.144)
Жылдағы құнсыздандыу есептеу (32-ескертпелер)	(7.942)	(232.631)
31 желтоқсанға	602.408	630.839

2021 және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзак мерзімді активтердің құрамына Алматы қаласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаган көлік құралдары көрсетілген. Топ бұлардың құнын өтелімді пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтемекші. Осы активтер олардың тенгерімдік және сату шығындарын шегергендердегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Есепті кезеңнің сонында бұл активтердің тенгерімдік құны сату шығындарын шегергендердегі әділ құнынан аспайды.

Сатуға арналған айналымнан тыс активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 46.677 мың теңгегі құрады (2020 жылғы 12 ай үшін: 63.446 мың теңге) (31-ескертпелер).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

19. ОБЛИГАЦИЯЛАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнағы қаржылық компаниясы» ЖШС-нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алғынған облигацияларды «RBK банкі»-АҚ да (бұдан әрі – «RBK банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазакмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Топтың сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. Кепілдіктің мерзімі 2022 жылдың желтоқсанында аяқталуына және Топ оны талап ету құқығын деру жүзеге асыруға ниетті болуына байланысты, 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша облигацияларга салынған инвестициялардың балансы құны ағымдағы активтерге қайта жіктелген.

2021 жылы Топ 13,05% нарыктық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 22.391 мың теңге сомасында таныды (2020 жылы: Топ 12,29% нарыктық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 221.984 мың теңге сомасында таныды) (33-ескертпте). Атап айтқанда, облигацияларга инвестициялардың теңгерімдік құны 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 753.707 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 913.746 мың теңге).

2021 және 2020 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 182.430 мың және 227.749 мың облигацияларды қайта сатып алды.

20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ

Жарғылық капитал

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жариялған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны коспағанда.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кенес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алғынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Активтерді қайта бағалау бойынша резервтер

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв Топтың негізгі құралдарының қайта бағалануы және құнсыздануы негізінде және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесінен құралған.

	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Мың теңгемен		
Топтың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резерв Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі құралдарын қайта бағалау бойынша резервтегі үлесі	258.179.742	191.551.374
Жынысы	27.505.423	30.081.441
	285.685.165	221.632.815

Есептілік валютасын қайта есептеу резерви

2021 жылғы 31 желтоқсанға есептілік валютасын қайта есептеу резерві 40.632.765 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсанға 38.325.342 мың теңге). Бұл резервтің өзгеруі ваюта айырбастау бағамының өзгеру салдарынан шетел кәсіпорындарының есептілігінің қайта есептелуімен байланысты (4.2-ескертпте).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Капиталдың өзге де резервтері**

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 4.310.257 мың теңгеге тең жинақталған залалды құрады (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 5.999.468 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі Топтың және бірлескен бакылаудағы кәсіпорындардың қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан болатын актуарлық залалдарды тануымен негізделген. 47.760 мың теңгени құрайтын салық әсерімен (33-ескертпеле) Топтың қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан болған актуарлық пайда 1.737.723 мың теңгені (21-ескертпеле) құрады. 2020 жылдың сәйкес кезеңінде Топтың қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан болған актуарлық залалдар 4.220.893 мың теңгени (21-ескертпеле) құрады, оның салық әсері 116.009 мың теңгені (33-ескертпеле) құрады.

Дивидендтер

2021 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналышының 2021 жылғы 26 мамырдағы шешіміне сәйкес 2020 жылдың корытындысы бойынша (бір акция үшін 132 теңгени есептегендегі) 50.770.909 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде ҚМГ-ға 45.694.709 мың теңге (37-ескертпеле) және миноритарлық акционерлерге – 5.076.200 мың теңге төленді.

2020 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналышының 2020 жылғы 27 мамырдағы шешіміне сәйкес 2019 жылдың корытындысы бойынша (бір акция үшін 118 теңгени есептегендегі) 45.386.116 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде ҚМГ-ға – 40.848.301 мың теңге (37-ескертпеле) және миноритарлық акционерлерге – 4.537.815 мың теңге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Топтың бас компаниясы жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания Топтың бас компаниясы ретінде айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы акпарат келтірілген.

<u>Мың теңгемен</u>	<u>2021 жыл</u>	<u>2020 жыл</u>
Топтың бас компаниясының жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	50.607.007	55.953.898
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың өлшенген орташа саны	384.628.099	384.628.099
Топтың бас компаниясы ретінде Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	132	145

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Топтың бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	<u>2021 жылғы 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылғы 31 желтоқсан</u>
Активтер жиыны	983.162.521	859.162.401
Минус: материалдық емес активтер (8-ескертпеле)	(7.352.234)	(7.167.364)
Минус: міндеттемелер жиыны	(246.054.505)	(206.644.140)
Жай акциялардың теңгерімдік құнының есептеуге арналған таза активтер	729.755.782	645.350.897
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.897	1.678

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Негізінен, зейнетакыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Топтың қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзак мерзімді бөлігі	21.433.483	21.559.008
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	722.893	693.235
Жынысы	22.156.376	22.252.243

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қантарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	22.252.243	16.415.247
Таза пайыздық шығыстар (34-ескертпеле)	1.465.083	1.166.996
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (29, 30-ескертпелер)	982.173	1.023.026
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (32-ескертпеле)	20.748	188.150
Әзге жыныстық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық (пайда)/залапдар (20-ескертпеле)	(1.737.723)	4.220.893
Төленген сыйақылар	(826.148)	(762.069)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	22.156.376	22.252.243

22. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ШАРТТАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатып алушылармен шарттар бойынша ұзак мерзімді міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған болашақ кезеңдегі кіріс (37-ескертпеле)	21.516.739	-
Үшінші тараптардан алынған болашақ кезеңдегі кіріс	8.662.766	8.693.200
Жынысы	30.179.505	8.693.200

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатып алушылармен шарттар бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (37-ескертпеле)	11.118.754	13.151.992
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.977.802	7.663.873
Байланысты тараптардан алынған болашақ кезеңдегі кірісінің қысқа мерзімді бөлігі (37-ескертпеле)	2.082.265	-
Үшінші тараптардан алынған болашақ кезеңдегі кірісінің қысқа мерзімді бөлігі	671.204	654.336
Жынысы	21.850.025	21.470.201

Байланысты тараптардан алынған болашақ кезеңдегі кірісі, суағызығы құрылышы бойынша ынтымактастық туралы келісімі аясында, су тасымалдау қызметтерін тұтынушының қаражаты есебінен сомасы 24.987.181 мың теңгеге салынған Құлсары-Теңгіз техникалық сұнының жаңа суағызығысын (бірінші кезек) Магистралдық Суағызығысымен 2021 жылдың сәуірінде алушымен және кейін оны пайдалануға берілуімен байланысты (б-ескертпеле).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ШАРТТАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

Топ, осы су тасымалдау қызметтерін тұтынушының барлық қызмет ету кезеңінде, Құлсары-Тенгіз техникалық сұның суағызғысы арқылы тұтынушы объектілеріне су берудің тиісті көлемі мен жылдамдығын қамтамасыз етуге тиіс болғандықтан, қабылданған суағызғысы аталған қызметтер үшін тұтынушыдан ақшасыз өтеу ретінде Топпен танылды. Топ келісімшарт бойынша міндеттемені және 2033 жылдың сәуіріне дейін амортизациялық кезеңмен жоғарыда көрсетілген сомага негізгі құралдарды мойындады, бұл жерде қызмет тұтынушының жер қойнауын пайдалануга арналған келісімшарттың мерзімін амортизациялық мерзімі ретінде қабылдады. Есепті кезеңдегі келісімшарттық міндеттеменің амортизациясы су тасымалдау қызметтерін көрсетуден 1.388.177 мың теңге мөлшерінде түсімде Топпен танылды.

Сатып алушылармен жасалған шарттарға қатысты танылған түсім

Ағымдағы есепті кезеңде Топ есепті кезеңнің басындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелерге қатысты 20.035.986 мың теңге түсімді таныды (2020 жыл: 17.679.111 мың теңге).

23. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Ушінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	17.784.506	20.148.254
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (37-ескертпе)	1.059.611	1.607.708
Ушінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	1.176.005	596.774
Жиыны	20.020.122	22.352.736

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 9.542.331 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған құрделі құрылышқа қатысты (2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 14.387.429 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді қамтыды, оның ішінде магистральдық мұнай құбырларының участкерлерін ауыстырумен құрделі жөндеу бойынша.

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

Мың тенге	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Тенге	18.176.135	21.732.754
АҚШ долларымен	1.423.305	276.413
Ресей рублімен	7.880	5.156
Еуромен	1.295	2.525
Өзге де валютада	411.507	335.888
Жиыны	20.020.122	22.352.736

24. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.393.200	1.994.823
Міндеттемелердің үзак мерзімді бөлігі	267.714	1.415.473
Жиыны	1.660.914	3.410.296

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанда аяқталған он екі айлық кезеңдердегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға	3.410.296	4.803.665
Қайта бағалау (7-ескертпеле)	7.071	-
Кезеңдегі төлемдер	(2.031.517)	(2.047.939)
Міндеттемелер бойынша дисконтың амортизациясы (34-ескертпеле)	270.657	494.662
Кезең ішіндегі түсімдер (7-ескертпеле)	4.407	336.459
Сауда және басқа да кредиторлық берешектерге аударым	-	(141.081)
Шығарылу	-	(35.470)
31 желтоқсанға	1.660.914	3.410.296

Теменде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша ақпарат берілген:

Мың теңгемен	2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін	2020 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (7-ескертпеле)	1.447.825	1.541.607
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (34-ескертпеле)	270.657	494.662
Темен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (29, 30-ескертпелер)	46.179	30.907
Жиыны	1.764.661	2.067.176

25. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	3.581.447	3.134.337
Бейрезидент – заңды тұлғалардан түсетең төлемдерден табыс салығы	1.131.316	1.037.543
Әлеуметтік салық	680.913	725.436
Мүлікке салынатын салық	328.083	123.686
Төленуге жататын ҚҚС	18.651	24.986
Өзге де салықтар	451.014	372.751
Жиыны	6.191.424	5.418.739

26. РЕЗЕРВТЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

Мың теңгемен	Салықтар бойынша резервтер (БМТ, БТК)	Өзге де резервтер	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға	179.052	127.501	306.553
Жылдағы есептеу және қалпына келтіру, нетто (29, 30, 32-ескертпелер)	255.932	765.472	1.021.404
Резервті қолдану	-	(77.851)	(77.851)
Валютаны қайта есептеу	(2.289)	21.533	19.244
2020 жылғы 31 желтоқсанға	432.695	836.655	1.269.350
Жылдағы есептеу / (қалпына келтіру), нетто (30, 31-ескертпелер)	873.423	(518.941)	354.482
Резервті қолдану	-	(298.533)	(298.533)
Қайта жіктеу бойынша аударымдар	-	6.391	6.391
Валютаны қайта есептеу	103.277	6.397	109.674
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.409.395	31.969	1.441.364

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)****Қысқа мерзімді резервтер (жалғасы)***Салық резервтері*

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салықтар бойынша резервтер мұнай өнімдерін түгендеу нәтижесінде анықталған сәйкесіздіктер нәтижесінде есептелген 976.300 мың теңге сомасындағы БМТ резервтерін, сондай-ақ салықтық тексеру нәтижесінде есептелген 433.095 мың теңге (38-ескертпеле) сомасындағы БТК резервтерін (2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: тиісінше 260.543 мың теңге және 172.152 мың теңге) камтиды.

Ұзақ мерзімді резервтер*Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндеду бойынша міндеттеме*

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ міrzімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 5-ескертпеде көрсетілген.

<u>Мың төңгөмен</u>	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға сальдо	33.688.837	27.780.887
Актив арқылы бір жылға есептеу (6-ескертпеле)	340.189	410.941
Бағалауды өзге жиынтық (кіріс)/залал арқылы қайта қаралу	(185.471)	4.516.118
Пайдалар мен залалдар арқылы резервті қалпына келтіру (31-ескертпеле)	(1.322.294)	(1.195.741)
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қаралу (31-ескертпеле)	(205.769)	83.695
Дисконтының амортизациясы (34-ескертпеле)	2.231.659	2.092.937
31 желтоқсанға сальдо	34.547.151	33.688.837

27. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың төңгөмен</u>	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	11.625.437	10.893.589
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (37-ескертпеле)	8.873.343	7.701.845
Ушінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.163.649	4.878.213
Зейнетакы қоры алдындағы берешек	912.044	952.276
Өзге де есептеулер	284.621	383.366
Жиыны	25.859.094	24.809.289

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысақы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛГАН КАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)

28. ТҮСІМ

2021 және 2020 жылдардагы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі турде көрсетілген:

Мың тенге	2021 жыл					Сегменттер бойынша жылın
	Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер	Мұнайды ауыстырып күю	Су тасымалдау	Өзге де		
Шиғи мұнайды тасымалдау	191.849.479	-	-	-	-	191.849.479
Күбірларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	18.091.320	-	-	-	-	18.091.320
Су тасымалдау	-	-	9.051.473	-	-	9.051.473
Мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю және темір жолмен тасымалдау	-	7.044.050	-	-	-	7.044.050
Теңіз кемежай қызметтері	3.407.088	-	-	-	-	6.611.173
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	581.187	-	-	-	-	3.407.088
Мұнайды көлк экспедициялау қызметтері	52.925	-	-	-	-	581.187
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	45.746	-	2.871	1.438.804	-	52.925
Өзге де	214.027.745	7.044.050	9.054.344	8.049.977	238.176.116	1.487.421
Жиыны						
Географиялық аймақтар						
Казахстан	188.066.665	3.516.699	9.054.344	-	-	200.637.708
Ресей	25.961.080	-	-	-	-	25.961.080
Грузия	-	2.868.236	-	7.870.180	-	10.738.416
Өзге мемлекеттер	-	659.115	-	179.797	-	838.912
Салып алушылармен келесім шарттар бойынша түсім жиыны	214.027.745	7.044.050	9.054.344	8.049.977	238.176.116	
Табысты тану мерзімі						
Белгілі бір уақытта	195.936.425	7.044.050	9.054.344	8.049.977	220.084.796	
Уақыт кезеңі ішінде	18.091.320	-	-	-	18.091.320	
Жиыны	214.027.745	7.044.050	9.054.344	8.049.977	238.176.116	

28. ТҮСІМ (жалғасы)

<u>Мың тәңгемен</u>	2020 жыл				
	Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер	Мұнайды аудастырып күю	Су тасымалдау	Өзге де	Бойынша жын
Шикі мұнайды тасымалдау Күбірларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	194.051.103	-	-	-	194.051.103
Су тасымалдау Мұнайды және мұнай өнімдерін аудастырып қую және темір жолмен тасымалдау	17.066.891	-	6.643.175	-	17.066.891
Теңіз кемежай қызметтері Жеткізілмекен мұнай колемі ушін төлем Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері Мұнайды сактау бойынша қызметтер Өзге де	-	6.152.285	-	5.933.564	6.152.285
Жиһыны!	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082

Географиялық аймақтар

Қазақстан	189.286.371	3.332.074	6.645.814	-	199.264.259
Ресей	25.434.439	-	-	-	25.434.439
Грузия	-	2.103.685	-	6.503.312	8.606.997
Өзге мемлекеттер	-	716.526	-	1.199.861	1.916.387
Салып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жыны	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082

Табысты тану мерзімі

Белгілі бір уақытта	197.653.919	6.152.285	6.645.814	7.703.173	218.155.191
Уақыт кезеңі ішінде	17.066.891	-	-	-	17.066.891
Жиһыны!	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	235.222.082

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жұк жиберушілерден түскен түсім, тисінше, 48.807.792 мын тенгени, 31.154.096 мын тенгени, 12.279.512 мын тенгени, 11.403.005 мын тенгени және 5.669.602 мын тенгени күрады (2020 жылға: тиісінше, 49.310.766 мын тенгени, 33.747.370 мын тенгени, 12.399.989 мын тенгени, 11.120.462 мын тенгени және 6.081.249 мын тенге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<u>Мын тәнгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	61.566.739	56.718.591
Тозу және амортизация	52.201.466	53.173.092
Табыс салығынан басқа салықтар	9.436.495	8.533.127
Отын және материалдар	9.432.337	8.533.505
Электр энергиясы	8.587.955	7.105.495
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	8.261.419	8.425.072
Құзет қызметтері	6.098.889	5.681.646
Газ шығындары	2.957.696	2.671.579
Темір жол қызметтері	2.858.437	2.514.250
Қоршаған ортаны қорғау	2.361.777	1.670.489
Тамақтану және мекендеу	2.131.772	1.929.573
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпеле)	925.416	972.123
Іссапар шығыстары	883.427	662.038
Сақтандыру	822.292	719.451
Аутстаффинг қызметтері	486.417	429.386
Әуеден қүзету қызметтері	481.475	-
Байланыс қызметтері	373.371	384.323
Өндірістік активтерді диагностикалау	346.156	365.939
Көлік шығыстары	127.848	150.251
Темен құны бар активтерді жалдау (24-ескертпеле)	19.337	4.446
Қоршаған ортаны қорғау резервін есептеу (26-ескертпеле)	-	446
Әзге де	2.885.557	2.351.771
Жиыны	173.246.278	163.016.593

Есепті кезеңде қызметкерлерге жұмсалған шығындардың артуы негізінде өндірістік қызметкерлердің жалақысын индекстеуіне, сондай-ақ Компанияның өндірістік бөлімшелерінің қызметкерлеріне еңбекақы төлеу жүйесінің өзгеруіне байланысты болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛГАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
Қызметкерлерге жұмысалатын шығындар	9.834.304	9.567.728
Тозу және амортизация	1.456.570	1.618.003
Қысқа мерзімді езервтер бойынша шығындар есептеу (26-ескертпеле)	873.423	255.932
Кеңсеге қызмет көрсету	575.699	532.254
Табыс салығынан басқа салықтар	328.000	251.026
Аудит және кеңес беру қызметтері	321.232	290.935
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	281.691	268.532
Аутстаффинг қызметтері	267.819	258.762
Іссапар шығыстары	213.294	81.354
Өлеуметтік сала бойынша шығыстар	143.092	76.060
Ақпараттық қамту	136.447	151.603
Байланыс қызметтері	126.778	114.302
Өтеуге тиісті КҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	74.466	200.563
Банк қызметтері	69.942	68.632
Материалдар және отын	65.123	250.842
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпеле)	56.757	50.903
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто (12-ескертпеле)	27.052	289.261
Төмен құны бар активтерді жалдау (24-ескертпеле)	26.842	26.461
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	2.243	177.757
Қайырымдылыққа арналған шығыстар	—	1.440.953
Өзге де	668.903	642.269
Жынысы	15.549.677	16.614.132

2020 жылдарғы қайырымдылық шығыстары үкіметтің Covid-19 коронавирустық инфекциямен құрес саласында жүргізіп отырган саясатын қолдана мақсатында Қазақстан Республикасының денсаулық сактау ұйымдарына демеушілік көмек ретінде берілген 1.000.000 мың теңге көлеміндегі өкпені жасанды желдету аппараттарын сатып алумен байланысты, сондай-ақ 2020 жылдағы мемлекет Басшысының 2018 жылдағы 29 қыркүйектегі тапсырмасының орындау үшін Компания Түркістан қаласындағы объектінің құрылышына косымша қаржыландыру ретінде 405.809 мың теңге көлемінде демеушілік көмек көрсетуімен.

31. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың теңгемен</u>	2021 жыл	2020 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттегемелер резервін қайта қарасты қалпына келтіруден кіріс, нетто (26-ескертпеле)	1.528.063	1.112.046
Резервті қалпына келтіруден түсken кіrіs (26-ескертпеле)	518.941	—
Болашақ кезеңдегі кіrіsterдің амортизациясы	279.106	267.758
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіrіs	218.409	1.497.383
Қорларды өткізуден болған кіrіs, нетто	190.320	127.934
Қорларды кіrіске алудан түsken кіrіs	182.492	8.512
Сақтандыру төлемдерін өтеуден түsetіn кіrіs	60.010	496
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің сатудан түsken кіrіs, нетто (18-ескертпеле)	46.677	63.446
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіруден түsken кіrіs (6-ескертпеле)	—	14.020
Өзге де кіrістер	71.291	90.415
Жынысы	3.095.309	3.182.010

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР**

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған залалдар, нетто	440.587	118.644
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған залал (6-ескертпеле)	336.434	—
Актуарлық залалдар (21-ескертпеле)	20.748	188.150
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығын (18-ескертпеле)	7.942	232.631
Негізгі құралдар бойынша ҚҚС есептен шығарудан болған залал Қысқа мерзімді резервтер бойынша шығындарды есептеу, нетто (26-ескертпеле)	—	1.823.703
Өзге де шығыстар	456.905	475.454
Жиыны	1.262.616	3.603.608

33. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконтың амортизациясы	2.866.486	2.658.267
Ақша қараждаты және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін қалпына келтіру, нетто (16, 17-ескертпелер)	197.740	13.736
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (19-ескертпеле)	22.391	221.984
Өзге де қаржылық кірістер	15.764	160.517
Жиыны	3.201.187	3.054.504

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өндөу бойынша міндеттемелер резерві дисконтының амортизациясы (26-ескертпеле)	2.231.659	2.092.937
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (21-ескертпеле)	1.465.083	1.166.996
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (24-ескертпеле)	270.657	494.662
Ақша қараждаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (16, 17-ескертпелер)	—	19.307
Өзге де қаржылық шығындар	148.760	1.404
Жиыны	4.116.159	3.775.306

35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	15.872.679	17.245.410
Өткен жылдардағы түзетулер	290.975	69.953
Мерзімі үзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(3.772.822)	(4.179.652)
Табыс салығы	12.390.832	13.135.711

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2021 және 2020 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<u>Мың тенге</u>	2021 жыл	2020 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	62.997.839	69.089.609
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	12.599.568	13.817.922
Өткен жылдардағы түзетулер	290.975	69.953
Шетелдік кәсіпорындардың топ ішіндегі пайдалар мен шегерілмейтін залалдары, нетто	812.305	461.358
Қызыметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша шегерілмейтін шығындар	424.310	409.939
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	254.487	123.695
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қарастырылады	(147.200)	(212.064)
Негізгі құралдардың шығынан шегерілмейтін шығыстар	320.782	32.978
Өзге де шегерілмейтін шығыстар, нетто	393.272	377.992
Өзге де түзетулердің салық әсері		
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың пайдасы	(2.557.667)	(1.946.062)
Жыныстық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	12.390.832	13.135.711

2020 жылғы 1 қантардан бастап Қазақстан Республикасы Салық кодексінің бақыланатын шетелдік компанияларға (бұдан әрі – «БШК») салық салу бөлігінде өзгерістер күшіне енді.

Көрсетілген Салық кодексіне сәйкес бір мезгілде мынадай шарттарға сәйкес келетін тұлға БШК деп танылады: 1) тұлға бейрезидент – заңды тұлға болып табылады; 2) Қазақстан Республикасының резиденті болып табылатын заңды немесе жеке тұлғага тікелей немесе жанама түрде немесе сындарлы түрде қатысу үлесінің (дауыс беретін акциялардың) 25 және одан да көп пайызы тиесілі; 3) бейрезидент – заңды тұлғаның пайдасына салықтың тиімді мөлшерлемесі – 10 пайыздан кем.

БШК жеке қаржылық есептілігінің деректеріне сәйкес пайдасы Қазақстан Республикасының резидент-компаниясының салық салынатын кірісі болып табылады.

Топ басшылығы талдау жүргізіп, БШК анықтамасына Топтың келесі компаниялары жататынын анықтады: БМТ, PTL және БТК. Осыған байланысты, Компания Топтың бас компаниясы ретінде БТК және PTL пайдасын өзінің 2021 жылға арналған салық салынатын кірісіне қосты. БТК мен PTL жеке компанияларының пайдасы Компанияның 2020 жылғы салық салынатын кірісіне енгізілген, БМТ көрсеткіштері Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені БМТ 2020 жылғы жеке қаржылық есептіліктегі таза залалды мойындағы.

2020 жылғы 1 қантарға дейін колданыста болған Қазақстан Республикасының Салық кодексінің редакциясына сәйкес Топтың резидент емес компанияларының пайдасы Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені Қазақстан Республикасы Грузиямен және Біріккен Араб Әмірліктерімен қосарланған салық салу мәселелерін реттейтін халықаралық шарттарды жасасқан.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛГАН КАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫГЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Каржылық жағдай туралы тиисті есептердің жасалу күніне шоғырландырылған каржылық есептіліктегі активтердің және міндептемелер мен сомаларды есептейтушін салық негізде аралығындағы уақытша айрымаларға колданылатын замен белгілінген салық мөлшерлемесін колдану арқылы есептелен кейінге калдырылған салық сальdosы 31 желтоқсанға келесін камтиды:

Мын-тензимен	Капиталдың еңде резервтеріне жатызы			Пайда мен запал есебіне жатызы			Капиталдың еңде резервтеріне жатызы			
	2021 жылты 31 желтоқсан	2021 жылты запал есебіне жатызы	Өзге де	2020 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен запал есебіне жатызы	Өзге де	2020 жылғы 1 квартар	Пайда мен запал есебіне жатызы	Өзге де	
Кейінге қандырылған салықтық активтер										
Кызметкерлерге сыйакылар және да міндептемелер	2.328.920	106.132	(47.760)	(9)	2.270.557	(21.351)	116.009	(81)	2.175.980	
Жеткізуашілерге берілген алтынелемдер	10.780	(1) (39.821)	-	-	10.781	-	-	-	10.781	
Ескертген және өткімдің кордап бойынша резерв активтерді пайдаланудан шығару және жерді кайта өндөу бойынша міндептемелерге резерв және өзге де резервтер	6.909.433 292.202	140.661 (392.152)	(37.094) -	68.038 2.295	6.737.828 682.059 (280.486)	187.420 141.817 22.652	903.224 -	82.188 39.076	5.564.996 923.469	
Жаддау бойынша міндептемелер	138.148	(3.669)	-	-	-	-	-	-	119.165	
Төлеметін салық Облигацияларға инвестицияларды қайта багалау	19.679	(119.104) (2.464.878)	-	-	138.783	61.538	-	-	77.245	
Запалдарды кейінгі кезеңдерде аудару Топ шынделігі операциялар бойынша іске асырылған пайда	105.823	18.760	-	-	87.063	(178.797)	-	-	265.860	
Күтпелтін несиеңік шығындар бойынша резерв	256.276	14.544	-	-	241.732	25.044	-	-	216.688	
Ұзак мерзімді дебиторлық берешек бойынша дискоңт	188.397	(39.532)	-	-	227.929	1.172	-	-	226.757	
Болашак кезеңдердің кіристері Минус. кейінге калдырылған салықтық міндептемелермен карсы есепке алған кейінге калдырылған салықтық активтер	4.719.801	4.719.801	-	-	-	-	-	-	-	
Кейінге қандырылған салықтық активтер	(12.715.816)	-	-	328.466	(13.044.282)	-	-	(1.867.436)	(11.176.846)	
Кейінге қандырылған салықтық бойынша міндептемелер	2.254.677	1.940.741	(84.854)	398.790	-	727.020	1.019.233	(1.746.253)	-	
Негізгі құрападар	(93.512.895) (222.294)	1.542.516 289.565	(20.230.732) -	(68.038) (2.295)	(74.756.641) (509.564)	3.137.998 314.634	13.143.976 -	(77.475) (43.789)	(90.961.140) (780.409)	
Пайдалану құнығы түріндеғі активтер Глосс: кейінге қандырылған салықтық міндептемелермен карсы есепке алған кейінге қандырылған салықтық активтер	12.715.816	-	-	(328.466)	13.044.282	-	-	1.867.436	11.176.846	
Кейінге қандырылған салықтық	міндептемелер	(81.019.373)	1.832.081	(20.230.732)	(398.799)	(62.221.923)	3.452.632	13.143.976	1.746.172	(80.564.703)
Кейінге қандырылған салықтық таза	міндептемелер	(78.764.696)	3.772.822	(20.315.586)	(9)	(62.221.923)	4.179.652	14.163.209	(81)	(80.564.703)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

35. ТАБЫС САЛЫҚЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

Негізгі құралдар бойынша кейінге қалдырылған салыктар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Кейінге қалдырылған салықтың активі, болашакта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

36. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ

Басқару мақсатында Топ қызмет көрсетуіне байланысты бизнес-бөлімшелерге бөлінген және төрт есептік сегменттен тұрады:

- мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер;
- мұнайды ауыстырып құю;
- су тасымалдау;
- өзге де сегменттер.

Сәйкестендірілетін, бірақ жеке есептік шектен аспайтын сегменттер «Өзге де сегменттерге» біріккен (жеке сегменттердің түсім мөлшері жиынтық түсімнің кемінде 10% құрайды). Оларға БТК құрғактық, паромдық және контейнерлік терминалдарды қолдана отыра құрғақ жүкті (аршылмаған кант, аммоний нитраты, цемент, дән, құнбағыс және күнжара) ауыстырып тиесу, сондай-ақ жолаушы терминалының қызметі жатады.

Мұнай тасымалдаумен байланысты қызметтерге есептік шектен аспайтын және қызметтің негізгі түрімен немесе мұнай құбырлары деген Компанияның негізгі активтерімен тығыз байланыскан Компаниямен көрсетілетін мұнайды сақтау, экспедиторлық, пайдалану және құбырларға техникалық қызмет көрсету қызметтері кіреді. Қызметтің кейбір түрлері бойынша Топ басшылығына жеке басқарушылық есептілік берілмейді және осыған орай мұндай қызметтер жеке сегмент болып бөлінбейді.

36. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ (жалғасы)

БМТ пайдалана отырып, БТК арқылы мұнай мен мұнай енімдерін ауыстырып күді бойынша қызметтер «Мұнайды ауыстырып күю» сегментіне кіреді. Мұнай терминалының кірістері мұнай мен мұнай енімдерін сактау, ауыстырып күді жөнелту арқылы туындарды. РТЛ ұсынғатын мұнайды экспедициялау қызметтеріне азербайжан-грузин шекарасынан Батуми терминалына теміржол арқылы мұнай мен мұнай енімдерін тасымалдау жатады. Қызметтің бұл түрі мұнайды ауыстырып күлемен тікеlei байланысты, соңдыктan жеке сегменттікке белінбейді.

	2021 жылды 31 жетекшісінде аяқталғатын жылда						2020 жылды 31 жетекшісінде аяқталғатын жылда					
	Мұнай тасымалдау және ауыстырып күндері	Мұнайды ауыстырып күю	Су тасымалдау (Грузия)	Тузелупер мен алпып тастаулар	Сегменттер бойынша жынындықтар мен ынтымалдар	Мұнайды ауыстырып күю (Казахстан)	Мұнай тасымалдау және байланысты қызметтер (Казахстан)	Тузелупер мен алпып тастаулар	Сегменттер бойынша жынындықтар мен ынтымалдар	Мұнайды ауыстырып күю (Грузия)	Су тасымалдау (Казахстан)	Тузелупер мен алпып тастаулар
Түсім	214,027.745	7.044.050	9.054.344	8.049.977	—	238.176.116	214.720.810	6.152.285	6.645.814	7.703.173	—	235.222.082
Сырты клиенттерге сату	805.240	—	77.950	—	(883.190)	—	771.041	—	77.076	—	(848.117)	—
Барлық түсім	214,832.985	7.044.050	9.132.294	8.049.977	(883.190)	238.176.116	215.491.851	6.152.285	6.722.890	7.703.173	(848.117)	235.222.082
Карының нотижесінде												
Папіл мен запал арқылы негізгі құралдар мен материалдық емес актівтердің ұнансаздандынын (есептегі) капитальна көтіру	(336.434)	—	(5.680.766)	—	—	(336.434)	(35.182)	49.202	—	—	—	14.020
Тозу мен амортизация Пайдалар бойынша кірістер Бірлескен бакылаудағы кесілорындар пайдасындағы үлесі Табис салыны бойынша (шығыстар) үнемділік Сегмент пайдасы (запалы)	(46189.522)	(806.532)	31.528	(492.291)	106.941	(53.658.036)	(49.286.407)	(822.372)	(3.695.387)	(986.929)	146.777	(54.791.095)
Өзге ақпараттың ашы	910.330.887	30.810.657	94.232.078	29.827.018	(82.038.089)	983.162.521	774.775.719	38.864.304	59.337.371	16.914.690	11.120.863	(30.729.683)
Активтер жыны	200.598.316	7.611.338	26.322.626	13.222.148	(1.699.923)	246.054.505	188.729.640	8.339.490	1.751.086	1.751.086	(3.296.939)	206.644.140
Бірлескен бакылаудағы кесілорындарға инвестициялар (Фежерліле)	74.096.113	—	—	—	—	74.096.113	63.422.815	—	—	—	—	63.422.815
Курделі шығындар Негізгі құралдар	38.214.943	1.125.651	20.557.347	944.574	(131.737)	60.710.778	47.033.059	1.088.228	1.031.386	709.084	(115.009)	49.746.748
Материалдық емес активтер	38.206.236	1.125.651	20.557.347	930.940	(131.737)	60.688.437	47.027.731	1.076.238	1.019.470	702.469	(114.810)	49.711.098
	8.707	—	—	13.634	—	22.341	5.328	11.990	11.916	6.615	(199)	35.650

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жакты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек зандығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2021 және 2020 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		1.169.519	969.932
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		953.600	460.816
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		911.188	535.390
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	3.034.307	1.966.138
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі		509	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	12	509	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв		(7.311)	(5.055)
Жиыны		3.027.505	1.961.592

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.069	1.104
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		-	394.336
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	1.069	395.440

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптардан алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында болашақ кезеңдегі кірістердің ұзақ мерзімді бөлігі		21.516.739	-
Байланысты тараптар алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны	22	21.516.739	-
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		10.949.194	12.896.046
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		169.560	255.946
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында болашақ кезеңдегі кірістердің қысқа мерзімді бөлігі		2.082.265	-
Байланысты тараптар алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны	22	13.201.019	13.151.992
Байланысты тараптар алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер жиыны		34.717.758	13.151.992

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		563.504	507.202
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		484.562	1.087.746
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		11.545	12.760
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	23	1.059.611	1.607.708

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.873.343	7.701.845
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері бойынша берешек жиыны	27	8.873.343	7.701.845
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		26.649	62.412
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		26.649	62.412
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны		8.899.992	7.764.257

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. БАЙЛАНЫСТА ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Топтың байланысты тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2021 жылғы	2020 жылғы
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	122.869.017	122.418.453
Бірлескен бақылаудағы көсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	10.807.469	10.147.818
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылаудағы көсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	7.585.939	7.401.728
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	3.297	65.916
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылаудағы көсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	22.351	42.856
Жиыны	141.288.073	140.076.771

ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

Байланысты тараптардан сатып алғынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2021 жылғы	2020 жылғы
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.651.453	5.476.823
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.032.314	1.873.448
Бірлескен бақылаудағы көсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	83.678	134.193
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	-	2.665.102
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	-	9.657
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан қорларды сатып алу	14.825	180
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан қорларды сатып алу	166	153
ҚМГ жалпы бақылаудағы көсіпорындарынан негізгі құралдар өзге де түсімі (қызметтерді ақшасыз өтөу)	24.987.181	-
Жиыны	32.769.617	10.159.556

Дивидендтер төлеміне қатысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

Мың тенге	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2021 жылғы	2020 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны			
ҚМГ дивидендтерін төлеу	20	(45.694.709)	(40.848.301)
Бірлескен бақылаудағы көсіпорыннан алғынған дивидендтер	9	1.800.000	-
МұнайТас жарғылық капиталына салым бойынша міндеттемені өтөу		-	(5.000.000)
Жиыны		(43.894.709)	(45.848.301)

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 740.492 мың теңге құрады (2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 793.977 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген енбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҮІҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МИНДЕТТЕМЕЛЕР

Кызмет жүргізу шарттары

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқыктық, салық және әкімшілік инфрақұрылышын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрактылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

Шикі мұнай бағасының құбылмалығы және қазақстандық тенденција күнсиздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс етуді жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жынытығы капиталдың кол жетімділігін төмөндеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Топ басшылығы қазіргі жағдайда Топтың экономикалық тұрактылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Коронавирустық пандемия (Covid-19)

2019 жылдың желтоқсан айында Қытайдан алғаш рет жана вирустың шигуы туралы жаңалық шықты. 2020 жылдың наурыз айында Дүниежүзілік денсаулық сактау үйімі Covid-19 коронавирусының жаңа түрінің өршүін пандемия деп жариялады. Пандемияға жауап ретінде Қазақстан билігі Covid-19 таралуын болдырмай және оның салдарын жеңілдету үшін саяхатқа тыым салу мен шектеулер, карантиндер, өзін-өзі оқшаулау және коммерциялық қызметке шектеулер, сонын ішінде бизнесті жабу сияқты бірқатар шаралар қабылдады. Жогарыда аталған шаралардың кейбірі кейіннен жеңілдетілді. Карантин кезеңінде Топтың қызметі тоқтатылған жок, кеңсе қызметкерлерінің жұмысы қашықтан ұйымдастырылды.

Covid-19 індегі бүкіл әлемге таралып, бүкіл әлемдік экономикаға күрт теріс етуде. Осы қаржылық есептілікті шыгару күні жағдай әлі де дамып келеді және бүтінгі күнге дейін Топтың кірісіне айтарлықтай әсер еткен жок. Басшылық жогарыда аталған оқиғалардың ықтимал әсерін бакылауды жалғастырады және бизнеске жағымсыз әсерлердің алдын алу үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқыктық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, сонын ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Санкциялар, әдетте, қосымша есептелген салықтар сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген реңми қайта қаржыландыру ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімакының құрайды. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін кол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыска жатқызатын және 2021 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2021 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамага түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Топтың ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тұра немесе жанама қатысты көтеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған кол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстінен, заңда толық нұсқауы жок. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҮКТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Салық салу (жалғасы)

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау (жалғасы)

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасына байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Топ ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдаудың әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезеңінде 2021 жылғы 31 желтоқсанға косымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2021 жылғы 31 желтоқсанға қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Топ ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Грузиядағы кәсіпорындардың салық міндеттемелері

БТК

2015 жылды Грузия Қаржы министрлігінің Кірістер қызметінің (бұдан әрі – «Кірістер қызметі») 2010-2014 жылдар кезеңінде БТК салықтық тексерулер нәтижесінде 7.289 мың грузин лари (1.025.854 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде салықтар мен айыппұлдарды қоса есептеді. Грузия Кірістер қызметінің уәкілетті органдарында 2015 жылдан бастап 2020 жылға дейінгі кезеңде жүргізілген Кірістер қызметі шешімдеріне шағым жасау нәтижесінде қоса есептелген салықтар мен айыппұлдар сомасы төмendetlіp, 2021 жылғы 31 желтоқсанға 5.915 мың грузин лари (832.477 мың теңгеге баламалы) құрады.

2021 жылдың соында БТК танылған салық міндеттеменің сомасына 4.062 мың грузин лари (571.686 мың теңгеге балама) құрады, оның ішінде 3.106 мың грузин лари (433.095 мың теңгеге баламалы) сомасына салық төлеу жөніндегі резервтер, бұл ретте 2020 жылдың соындағы салық міндеттемелері 2.296 мың грузин лари (295.058 мың теңгеге баламалы) құрады, оның ішінде 1.340 мың грузин лари (172.152 мың теңгеге баламалы) сомасындағы салықтарды төлеуге арналған резервтер (26-ескертпе). Қалған 1.853 мың грузин лари (260.791 мың теңгеге баламалы) мөлшеріндегі сома косымша міндеттемелер ретінде танылмайды, өйткені басшылық БТК апелляциясы оң болады деп есептейді және осы бөліктегі қаржы ресурстарының кету ықтималдығын екіталаі деп бағалайды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БТК Кірістер қызметінің шешімдеріне белгіленген тәртіппен даулауын жалғастыруда.

БМТ

2021 жылғы желтоқсанды БМТ Кірістер қызметінен 2018 жылғы 1 шілдеден бастап 2021 жылғы 15 ақпанға дейінгі кезеңге салықтық тексеру актісін алды, оған сәйкес косымша 2.605 мың лари (366.628 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде салықтар мен айыппұлдар есептелді. 2022 жылдың 20 қантарында БМТ салықтық тексеру актісіне карсы Кірістер қызметіне шағымданды. Өткізілген салықтар мен өсімпұлдарға байланысты Кірістер қызметінің 2022 жылғы 3 қантардағы хабарламасы бойынша БМТ мүліктің барлық түрлері бойынша жалпы сомасы 59,2 миллион АҚШ долларын (25.563 миллион теңгеге балама) салық кепілдігі/ипотека құқығы туындағы.

Коршаган органдардың қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда коршаган органдардың қорғау бойынша заңнама даму үдерісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдагы заңнамаға сәйкес, басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, Топтың қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәүір теріс ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (5, 26-ескертпелер).

Сактандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сактандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өнірлерінде тараған сактандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Топ, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған алаттан мүлікке немесе коршаган ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сактандырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҰКТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Негізгі құралдарды сатып алу бойынша міндеттемелер

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдар мен құрылымың қызметтерін 51.532.032 мың теңгеге (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 42.183.935 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлесіп бақылайтын кәсіпорындардың негізгі құралдар мен құрылымың қызметтерін сатып алу жөніндегі шарттық міндеттемелерінде Компанияның үлесі 642.814 мың теңгені (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 2.901.809 мың теңге) құрады.

Компанияның инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелері

2020 жылғы қарашада Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі мен ТМРК-нің бірлескен бұйрығымен 2021-2025 жылдарға арналған инвестициялық бағдарлама бекітілді, оған сәйкес Компанияда 2021 жылдан бастап 2025 жылға дейін жалпы сомасы 214,2 миллиард теңгеге инвестиациялық бағдарламаны орындау міндеттемесі бар. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестиациялық бағдарламасын орындау калдығы 184,5 миллиард теңге құрайды.

Сот талқылаулары

БМТ бизнес-контрагенттерімен сот талқылау

2016 жылғы 19 желтоқсанда Грузияның сот атқарушы органдарынан БМТ бизнес-контрагенттерінің (бұдан әрі – «atalapkerler») БМТ-ның нарықтағы үстем жағдайды пайдаланбауы, сондай-ақ қызмет көрсету шартын жасасу туралы талаптарды камтитын талапты қозғағанға дейін камтамасыз ететін сот үйгарымын орындау туралы ұсыныс алынды. Аталған үйгарымға сәйкес сот БМТ-ның меншігіндегі жылжымайтын мүлікке – жер участесіне (Батуми қ.), сондай-ақ онда орналасқан гимараттар мен құрылыштарға тыым салу туралы қаулы шығарды. 2021 жылғы 31 желтоқсанда көрсетілген мүліктің жалпы баланстық құны 4,82 миллион АҚШ долларын (2.081 миллион теңгеге баламалы) құрады. Тыым салыну мүлікті иелікten шығаруды шектейді, бірақ БМТ операциялық және қаржылық қызметіне әсер етпейді. 2016 жылғы 23 желтоқсанда БМТ жоғарыда аталған үйгарымға Тбилиси қалалық сотына шағым түсірді. БМТ басшылығы талапкерлердің БМТ-ға қоятын кінәрат-талаптарын негізсіз деп санайды және сотқа осы іс бойынша БМТ ұстанымымен талап арызга пікір жіберді.

2019 жылғы 12 ақпанды Тбилиси қалалық соты талапкерлердің пайdasына шешім шығарды, сонымен катар БМТ-ның шағымы ішінәра қанағаттандырылды. Сот шешімінің нәтижесінде бизнес-контрагенттер алдындағы БМТ-ның таза міндеттемелері 18,95 миллион АҚШ долларын (8.183 миллион теңгеге баламалы) құрады. 2020 жылғы 27 ақпанды Тбилиси апелляциялық соты 2019 жылғы 12 ақпандығы шешімнің күшін жойып, істі бірінші сатыдағы сотқа жіберді. 2021 жылғы 11 қарашадағы шешіммен сот бизнес-контрагенттердің талап-арыз талаптарын толық көлемде қанағаттандырыды. Сот шешімі заңды күшінен енген жоқ. 2021 жылғы 24 желтоқсанда БНТ апелляциялық сотқа 2021 жылғы 11 қарашадағы сот шешіміне шағым берді.

Бизнес-контрагенттің БМТ-ға қоятын талабы

2021 жылғы 21 кантарда Батуми қалалық сотына БМТ-ның бизнес-контрагенттердің бірінен 12,5 миллион АҚШ доллары (5.398 миллион теңгеге баламалы) мөлшерінде алынбаған кіріс түріндегі залалды өтеу туралы, сондай-ақ оларды бір жақты тәртіппен өзгерту құқығының ауыстырып тиегені үшін тіркелген тарифтерді белгілеу туралы талап-арыз келіп тұсті. Бұған дейін, 2014 жылы БМТ мен бизнес-контрагент арасында құрылымы туралы шарттар жасалған болатын, оған сәйкес бизнес-контрагент БМТ аумағында резервуарлар салу және жүктерді ауыстырып тиесінше бойынша БМТ қызметтеріне құқық алды. Бизнес-контрагенттің пікірінше, БМТ осы шарттардың талаптарын сактамайды, осыған байланысты ол аталған талап-арыздарға бастамашылық жасаған.

2021 жылғы 27 кантардағы соттың аныктамасы бойынша, осы талап коюды қамтамасыз ету ретінде Батуми қаласындағы баланстық құны 8,3 миллион АҚШ доллары (3.584 миллион теңгеге баламалы) жер участесіне иелікten шығаруға және оған ипотека ауыртпалығын салуга тыым салынды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҮКТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Сот талқылаулары (жалғасы)

Бизнес-контрагенттің БМТ-га қоятын талабы (жалғасы)

2021 жылғы 12 ақпанда БНТ жоғарыда көрсетілген үйгарымға сотқа шағым берді, сондай-ақ бизнес-контрагенттің талап арызына пікір енгізdi. Апелляциялық соттың 2021 жылғы 16 сәуірде шешімімен БНТ 2021 жылғы 27 қантардағы сот үйгарымына шағымдануға байланысты шағымды қанағаттандырудан бас тартты. 2021 жылғы 16 шілдедегі шешіммен сот бизнес-контрагенттің талап-арыз талаптарын толық көлемде қанағаттандырды. Сот шешімі занды құшіне енген жоқ. 2021 жылғы 20 тамызда БНТ соттың 2021 жылғы 16 шілдедегі шешіміне апелляциялық шағым берді.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БМТ жоғарыда аталған талап-арызына белгіленген тәртіппен даулауын жалғастыруда.

БМТ-мен ГТЖ сот талқылауы

2005 жылы «Грузин темір жолы» АҚ (бұдан әрі – «ГТЖ») 2003 жылғы аралығындағы кезеңде вагон-цистерналарды пайдаланғаны және вагон-цистерналардың БМТ тұйыктарында тұрып қалуына байланысты жүкті сактағаны үшін 14 миллион лари (1.970 миллион теңгеге баламалы) мөлшеріндегі соманы өндіріп алу туралы БМТ-ға қарсы сотына талап арыз берді. 2019 жылғы 16 сәуірде Тбилиси калалық соты 8,4 миллион лари (1.182 миллион теңгеге баламалы) мөлшеріндегі ГТЖ талаптарын ішінәра қанағаттандырды. 2020 жылдағы 16 сәуірде БМТ Грузия Жоғарғы Сотына кассациялық шағым түсірді. 2021 жылдағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл мәселе бойынша қосымша міндеттемелерді мойындаады, өйткені басшылық қаржы ресурстарының кету қаупін мүмкін деп бағалайды.

БТК басқару келісімді тоқтату

БМТ мен Грузия Үкіметінің арасындағы БТК-ны сенімгерлікпен басқару туралы Келісімге сәйкес, егер БТК қатарынан 2 жыл бойы ауыстырып тиесудің жылына 4 миллион тонна ең аз көлемі бойынша өз міндеттемелерін орындаі алмаған жағдайда, Грузия Үкіметінің Келісімді тоқтатуға құқығы бар. Сонымен қоса, жыл сайын ауыстырып тиесу көлемі 6 миллион тоннадан кем құрайтын жағдайда, БМТ Келісім шарттарына сәйкес айыппұлдарды төлеуге міндетті.

Топ басшылығының пікірінше, 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, БТК мен Грузия Үкіметінің арасындағы Келісім тоқтау қаупіне ұшыраған жоқ, себебі БТК арқылы ауыстырып тиесудің нақты көлемі 2021 жылдың ішінде 6,2 миллион тоннаны (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 5,9 млн. тоннаны) құрады.

Несие шартты бойынша міндеттемелер

2021 жылғы 28 желтоқсанда Магистральдық су құбыры Еуразиялық даму банкімен несиелік келісім жасасты. Несие желісінің мөлшері 123.652.111 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі тенгедегі транштар бойынша жылдық 11% және рубльдегі транштар үшін жылдық 8,5%, несие мерзімі бірінші транш берілген күннен бастап 180 айды құрайды. Бұл несиенің максаты 1 кезең «Астрахань-Манғышлак» магистральдық су құбырын қайта жаңарту және кеңейту жобасын қаржыландыру болып табылады. Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қол койылған күні карыз шартты құшіне енген жоқ, өйткені тараптар аталған шарттың талаптарында көзделген қажетті корпоративтік рәсімдерді орындаған.

39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Топтың шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін колданылады. Топтың тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Топ несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім. Топ басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел**

Топ мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Топ саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтүге жатады. Сондай-ақ, Топқа берешекті қайтарма тәуекелін төмендестуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің тәнгерімдік құны болады. Топта несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Топ ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық және шетелдік банктерде орналастырады (16, 17-ескертпелер). Топ басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Топ кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік залалдар резервін таныйды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard & Poor's» агентіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті қүнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг		2021 жылғы 31 желтоқсанға	2020 жылғы 31 желтоқсанға
		2021 жылғы 31 желтоқсанға	2020 жылғы 31 желтоқсанға		
«Сбербанк» АҚ ЕБ	Казахстан	BBB-/Тұрақты	-	16.442.240	-
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B+/Жағымды	B/Тұрақты	16.309.521	424
«Қазақстанның Халық Банк» АҚ	Қазақстан	BB+/Тұрақты	BB+/Тұрақты	13.161.137	79.906.160
Halyk Bank of Georgia	Грузия	BB+/Тұрақты	BB/Тұрақты	2.752.725	1.766.559
Emirates NBD Bank PJSC	БАӘ	A+/Тұрақты	A+/Тұрақты	1.691.793	1.081.318
TBC Bank	Грузия	Ba2/Тұрақты	Ba2/Тұрақты	128.245	90.075
Hellenic Bank	Кипр	B1/Жағымды	B3/Жағымды	53.111	30.726
Bank of Georgia	Грузия	Ba2/Тұрақты	Ba2/Тұрақты	43.612	47.984
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	BBB/Тұрақты	BBB/Тұрақты	5.832	3.413
«Altyn Bank» АҚ (ЕБ China Citic Bank Corporation Ltd)	Қазақстан	-	BBB-/Тұрақты	-	7
Жиыны				50.588.216	82.926.666

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтөн болатын болжамды ақша ағындары талданады.

Келесі кестеде 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың тәңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер						
-	20.020.122	-	-	-	-	20.020.122
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	1.434.031	216.564	79.630	384.927	2.115.152
Жиыны	-	21.454.153	216.564	79.630	384.927	22.135.274
2020 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер						
-	22.352.736	-	-	-	-	22.352.736
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	2.049.633	1.404.906	264.618	251.585	3.970.742
Жиыны	-	24.402.369	1.404.906	264.618	251.585	26.323.478

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

Мың теңгемен	АҚШ доллары	Ресей рублі	Euro	Өзге валютапар	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	27.720.287	32.061	-	346.736	28.099.084
Міндеттемелер	1.423.305	7.880	1.295	411.507	1.843.987
2020 жылғы 31 желтоқсанға					
Активтер	34.162.608	28.373	8.839	332.940	34.532.760
Міндеттемелер	276.414	5.156	2.525	335.887	619.982

Топтың операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін ресми құралдары жок. Топта шетел валютасында жасалатын мәмілелермен байланысты тәуекелдер бар. Ондай тәуекелдер АҚШ долларында болатын кіріске байланысты пайда болады.

Келесі кестеде Топтың салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен euro айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Топтың меншік капиталына әсері аз.

Мың теңгемен	Валюта айырбас бағамының өсуі/төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2021 жыл		
АҚШ доллары	+13,00% -10,00%	3.418.608 (2.629.698)
Ресей рублі	+13,00% -13,00%	3.144 (3.144)
Euro	+13,00% -10,00%	(168) 130
2020 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -11,00%	4.744.067 (3.727.481)
Ресей рублі	+15,00% -15,00%	3.483 (3.483)
Euro	+14,00% -11,00%	884 (695)

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Топтың негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Топ қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Топ капиталдың құрылымын басқарауды және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Топ капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың айтарлықтай берешек сомасы болған жок. Топ есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша каражатына ие.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

39. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Қаржы құралдарының әділ құны

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің тенгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

40. ЕСЕП БЕРУ КҮНІНЕҢ КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2022 жылғы 2 қантарда Қазақстан Республикасының Маңғыстау облысында сұйытылған табиғи газдың бөлшек сауда бағасының айтарлықтай өсуіне байланысты наразылық акциялары басталды. Бұл наразылықтар басқа қалаларға таралып, тәртіпсіздіктерге, мұліктің бүлінуіне және адамдардың өліміне әкелді. 2022 жылғы 5 қантарда Үкімет төтенше жағдай енгізу туралы жариялады.

Жоғарыда көрсетілген наразылықтардың және төтенше жағдай енгізудің нәтижесінде Қазақстан Республикасының Президенті салық заңнамасына өзгерістер енгізу, қаржылық тұрақтылықты қолдау шараларын енгізу, инфляция деңгейін және теңгені айырбастау бағамын бақылау мен тұрақтандыруды қоса алғанда, ықтимал шаралар туралы бірқатар жария мәлімдемелер жасады.

2022 жылғы 19 қантарда төтенше жағдай жойылды. Бұл оқиғалар Топтың қызметіне айтарлықтай әсер еткен жоқ. Үкімет қабылдауы мүмкін кез-келген жаңа шаралардың Топтың қызметіне әсерін бағалау мүмкін емес.

2022 жылдың акпан айында Украинада басталған әскери әрекеттерге байланысты Еуропалық одак, Америка Құрама Штаттары және басқа да елдер Ресей Федерациясына қарсы экономикалық санкцияларды қүштейтіп, жаңаларын енгізді. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығару қүніне Топ басшылығы Қазақстан Республикасының уәкілетті органдарымен және ҚМГ-мен бірге, бұл санкциялардың Топтың қазақстандық мұнайды ресейлік құбырлары арқылы экспорттауга және/немесе ресейлік мұнайды компанияның құбырлар арқылы транзиттеуге байланысты операциялық қызметіне ықтимал әсерін бағалайды.

Бұдан басқа, геосаяси шиеленіске байланысты кор және валюта нарықтарындағы елеулі құбылмалылық, сондай-ақ негізгі әлемдік валюталарға қатысты теңге бағамының айтарлықтай төмендеуі байқалады.

2022 жылғы 5 наурызда АҚШ долларының айырбас бағамы ҚҚБ сессиясының қорытындысы бойынша 503,30 теңгегін құрады.